

شورا

ایکنچی ییل

اورنبورغده اون بیس کونده برحققان ادبی
فنی و سیاسی مجموعه در

№ 11

عدد 11

1909

1909

مندرجه سی:

محمد علی شاه و ایرانده

حریت تاریخی

فکر او یغانو - تما کو
نواعسی - ناصرالدین و مظفر
الدین شامیر - ملت مجلسی -
شاپشال خان .

غزته و ژورناللر .

عرب قیلنده گی غزته
و ژورناللر .

بو کونگی مسئله مز .

علی مردان بک طو پچیناشی
ننگ اداره روحانیه ن اصلاحه
داقر سؤاللری .

چاخوتقه خسته لگی .

م . ک .

حیات و آقچه

آلتوننگ معدنی قیمتی -
آقچه ننگ اقتصادی قیمتی .
ن . آغهیق .

باشقردلر . م . هادی .

مطبوعات خلاصه سی .

چواشلر . طریف البشیری .

احمد بای وصیتی .

استینده لر - استینده
ویرلنک ترتیبلیری - حج گه
بیارمک - کتاب یازو چیلرغه
مکافات .

« یاز »

قزاقچه شعر و بزلنک تلفظمه زغا
ایلندر یلنگانی .

تربیه و تعلیم .

قزلر تربیه سی .

مراسله و مخابره :

« لوزا » ، « دینسن » قریه لر نندن

تقریض :

« اوچ طرز سیاست » و
« خانمار هدیة » .

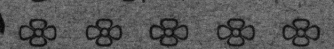
متنوعه .

حکایه :

اوقوچی قز . ف . ک .
ترجیه سی .

رسم :

سلطان محمد بشنچی ننگ رسم .

اعلان

□ اثر رضا الدين بن فخرالدين □ دين مبین اسلامنك
ظهورندن، رسول اکرم افندمز حضرتلرينك نسب
شريفلرندن، وفات اولديغي کوينه قدر اولان بيوك حادثه
وماجرالردن باحث اولان بو رساله، «وقت» مطبعه سنده
باصلوب تمام اولدى. الك معتبر اصللردن آلتوب ترتيب
ايدايكي جهتله مكتب شاگردلري ايچون استفاده ايدرگه
لايق بر اثردر. (بهاسى ۲۰ تين. ۵۰ پوچته ايله ۲۴ تين.)

محکم
م

«شورا» اداره سندن اعلان

«شورا» مجموعه سينك اوتكان ۱۹۰۸ نچى سنده ده
چققان عددلري تمامى ايله اداره ده وارد. اداره دن
كيلوب آلوچيلر ايچون ۳ صوم ۵۰ تين، پوچته ايله
آلدروچيلر ايچون ۴ صوم.
اوشبو ۱۹۰۸ سنده چققان عددلرنيك جيولوب
گوزل روشده طشانغانلري ده وارد. اداره دن
كيلوب آلوچيلر ايچون ۴ صوم، پوچته ايله آلدرو-
چيلر ايچون ۴ صوم ۵۰ تين.
آيروم بعض بر عددلرني صور اوچيلر ايچون
هر بر عددى ۲۰ تين، پوچته ايله آلدروچيلر ايچون
۲۴ تين. بر صومغه قدر پوچته مارقه سى ده مقبولدر.
حاضرگى ۱۹۰۹ نچى ييل ايچون آبونه دفتري
آچيقدر. ايسته گان کيمسه لرگه سنه باشندن حساب
ايدلوب ده ييارلور. سنه لگى ۴، آلتى آيلغى ۲ صوم
۲۰ تين. «وقت» ايله برلکده آلوچيلر ايچون سنه
لگى ۷، آلتى آيلغى ۳ صوم ۸۰ تين.

آدرس: Оренбургъ, ред. журн. „ШУРО“

۱ اییون ۱۹۰۹

۲۱ جمادی الاول ۱۳۲۷

یگی سلطان بشنچی محمد خان حضرتلری

(ترجمهء حالی «شورا» ناک ۱۰ نچی عددنده درج قلمش اییدی.)

شہزادہ اور الورغ ہادی

محمد علی شاہ

و

ایرانہ حریت تاریخی

ایرانہ اولان حریت اور لقلری بوندن ۳۰ ییللر مقدم ایگلوب مساوات، حریت شخصیه و حریت وجدان ہم اصلاح سوزلری سویلانرگہ معنالی ده تصویر ایدلسنورگہ باشلانندی. بونی، ایسه ائک ایلک خلقرغہ تعلیم ونشر ایدوچیلر فیلسوف شہیر شیخ جمال الدین الافغانی ایله پرنس ملکوم خان (*) اولمشدر. فکر او یغانو ثمره سی اوله رق حکومت طرفندن انگلیز شرکتنه ویرلمش تما کو امتیازینه ایران خلقی رضا اولمادیلر و بویله امتیازلرنی ایت و وطن غه ضرر دیه ۱۸۹۱ نچی ییلده حکومت که اعتراض ایتدیلر. حکومت ایسه اهالی مرادینه موافق، امتیازنی کیرو آلورغہ مجبور اولدی. فقط مقاوله موجبہ شرکت که یاروم میلیون آلتون ویرلدیکندن ایران خزینہ سی بیوک بر ضرر کوردی. واوشبو تما کو نزاعی نتیجه سی اوله رق ۱۸۹۶ ده ناصرالدین شاه قتل ایدلوب اورنینه ده ولیعهدی مظفرالدین شاه اوطوردی. مظفرالدین نئک ۱۱ ییللق حکومتنه کمرکلر آوروپالورغہ تاپشردی، ناوس اسمنده بر بلچیقالی (بیلگیه تبعه سی) حتی وزیرلرنی کندی. مرادینه موافق یورتر قدر نفوذ کسب ایتدی.

(*) بو کیسه ۱۸۷۲ دن ۱۸۸۹ گه قدر «لوندن» ده ایران ایلچیمی اولوب طورمشیدی و ۱۹۰۸ تاریخنده ایبول آینده وفات ایتدی.

اهالی افراط درجده فقیرلندی، مأمورلر آشکار صورتده رشوت آلورلر، اهالی اوزرینه ظلم قیلورلر ایدی. دولت اسمندن آلمش بورچلرنی مظفرالدین شاه اوز آدملری ایله آوروپاده یوروب کیف و صفا یولنده بتردی. انگلتره گه واردیغنده قرال طرفندن رسمی (صورتی) هدیه ایدلوگه قناعت ایتمای برنچی امیدنی اولان نشان ویرلمادیکنی ایچون مظفرالدین، انگلتره گه اوفکه لب کندی. مقصودی اولان نشان، آردندن «پهران» غه یبارلدیکنی وقت نشان کتورمش ایلچی هیئتنی ایله ایران ملتنی ضررینه وانگلیرز ملتنی فائده سینہ اولان تجارت مقاوله سیننی امضا قیلدی. او شبو سببدن ایران فقیرلندی، امن و امان بتدی. کمرک اداره لرنده فرنکلر طور دقلری واجنبی تبعه لر وزیرلرنی اوز اشارتلری موجبہ یورتدیکلرینی کوروب اهالی ناراضی اولدیلر و بو ناراضیلقلرینی حکومت که آچیقندن آچیق اعلان ایتدیلر. حکومت طرفندن اوله چق هجوملردن صاقلانمق قصدیله کوب آدملر عبدالعظیم مزارینه واروب صغندیلر. فقط بونلرنئک امیدلری بوشه چیقدی، حکومت عبدالعظیم مزارینه ملتق وتوب آتدردی. مأمورلر هر طرفه اهالی گه جبر ایدرلر هیچ کیمنئک اوف و آهنه باقمازلر ایدی. مجتهدلرنئک الوغلرندن اولان حاج میرزا محمد رضا وغیرلرنی، مشهور تاجرلر ومعتبر آدملرنی قامچی ایله صوقدردیلر. حکومت طرفندن اهالینی یواشلاندرمق، اطاعتکه کتورمک قصدی ایله اجرا ایدلمش بو اشلر بالعکس اهالینئک حکومتدن محبت آلماقلرینه و دشمنلری

بونى میدانہ چيقارتماز ایچون بتون کوچلری ایله طریشدیلر و آخرندهده شاهنى اوزلرینه میل ایتدروب «ملت مجلسی» قرارینی تصدیق ایتدرومازگه موفق اولدیلر، اوشبو سببدن ایرانک ملی بانقه آچلمادی.

مظفرالدین شاه ۱۹۰۶هـ ۲۶نچی دکابرده وفات اولوب ولیعهدی محمدعلی شاه تخت که چیقدی. و تخت که چیقدیغی ساعت ایله اوزینک دستور و حریت سومادیکنی گوزل صورتده آکلاندی. محمدعلی شاه اطرافینی مرأیاری، مداهن وشر- یعت اسمی ایله فورصاقلرینی طولدروب طورمقده اولان حشراتلر احاطه ایدوب، بر برینه تایانچ و یاردمچی اولارق حریت و دستورگه فارسو طوررغه کرشدیلر. بونک سببدن مملکتک طنچسزلق باشلاندى، بتون ولایتلرده هر ج و مرج اولدی.

ملی بانقه آچاچق یرده چیتلردن بورچ آلورغه یوروجی طوغروسى ده چیتلرگه ساتلور- چیلردن بری اولان امین السلطان، عباس آغا اسمنده بر فدائی طرفندن قتل اولندی (۱۹۰۷ نچی ییل سنتابرده). قولغه توشه چکنی بیلدیکی ایله عباس آغا اوز اوزینی ده قتل ایلدی. ایرانلور عباس آغا قبرینی تبرک بر مزار صاناب هر وقت شونده بیغولور و خطبهلر سویلر اولدیلر (*).

انگلتره ایله روسیه دولتی آراسنده توزلمش امضانی ایرانلور آنچق ۱۹۰۷نچی ییل اوکتابرنه گنه بیلدیلر. بوکا بناء ایران مملکتینک استقلالینی صافلامق ایله برابر شمال قسمی روسیه نفوذنده و جنوب قسمی ده انگلتره نفوذنده اولهچق ایکی اورتاده اولان بر قدر اورنلر بی طرف حساب ایدلنهچک ایدی. ملت مجلسی اوشبو معاهده گه ایران دولتنی تقسیم ایتمک معناسینی و یروب

آرتمیقینه سبب اولدی؛ ایران احراری ملت منفعتینه خدمت ایتمک قصدی ایله جمعیتلر تأسیس ایتدیلر، خطبه و وعظلر سویلاب غیرتار ینی حرکتلندر دیلر. ۱۹۰۶هـ اوشبو کبی وعظلرینی تاراتور ایچون دیه کلامش حکومت آدملری ایرانک مشهور عالملرندن اولان سید حسین نی شهید ایتدیلر. بو حادثه سببدن ایران خلقی اوت توتاشمش داری قبیلندن کوتارلدی. سید حسین بدننی «طهران» اوراملرنه کوتاروب یور- دیلر، اثرلی صورتده تشهیر ایدوب بتون شهرنی گیزدیلر. کوب حادثه وهاجرالر سوکنده «هجرت کبری» اسمی ایله شهرنی تاشلاب چیقدیلر. اهلاینگ بر قسمی انگلیز ایلچی خانه سینه کروب صغندیلر (۱۹۰۶هـ ایون آنده) واکرده شاه طرفندن حریت ویرلاماز، ملت مجلسی تشکیل ایدلماز ایسه کیمو قایتمیه چقلرینی اعلان قیلدیلر.

مظفرالدین شاه مجبوری صورتده اوشبو ییل ایول آینه حریت اعلان ایلدی و ملت مجلسی تشکیل اولنه چغی ایله فرمان چیقاردی وایکی آی اوتار اوتمازده ملت مجلسی آچلدی. مذکور مجلس طرفندن قانون اساسی توزولوب، مظفرالدین شاه ایله ولیعهدی (حاضرگی محمدعلی شاه) طرفندن امضا ایلدی.

حکومت بورچ آلورغه رخصت صورادیفی وقت ملت مجلسی بوکا رضا اولمادی بلکه ملی بانقه آچارغه مرافق کوردی. خلق بر برینی دیملاب ملی بانقه ایچون اعانت بیغدیلر، خاتونلر آلتون کموش جهازلرینی ویردیلر، فقیر شاگردلر حتی کتابلرینی صاتوب اعانت قیلدیلر، یالکیز «طهران» شهرندن بر میلیون تومان بیغولدی. ملی بانقه آچلور ایسه کندیلرینه ایران مملکتک اش قالمیه چغنی وایرانی امرلری آستنده طوتمق ممکن اولمیه چغنی گوزل آکلالمش فرنکلر،

(*) محمدعلی شاه حریت گه غالب اولدیغی سوک بونک قبرینی تاراتدیرمشدر.

طرفندن صاقلانر اولدی. اهالی بو حالگه آچیغلاندىلر و شاپشال خاننك عزل اولنمقنى طلب ايتدىلر. شاه، ملت مجلسینه ایلچی بیاروب شاپشال (*) خاننى عزل ایدرگه صوراو-چیلرنی طاب ایتدی. مذکور آدملر واردقلری ایل «باغ شاه» ده حبس اولندیلر. ملت مجلسی بونلرنی آزاد ایتمکنی صورادی ایسه ده شاه

(*) اشبو کشی نك اسمی ثریا بن موردوخ اولوب عن اصل قریماک باغچه سرای شهرندن وقاراقم ملتنه منسوبدر. تولدی تخمینا ۱۸۷۵ سنهسی اولوب ابتدائیه وگیمنازیه درساری اکمالندن صوگ پتربورغ دارالفنونى نك السنه شرقیه شعبه سنی برنجیکله اکمال ایتمش وکندیسه دارالفنونده معلمکله قالمه سی تکلیف اولنمش ایدی. هر نصلسه قبول ایتیه رك ۱۹۰۰ سنهسی مرحوم مظفردلین شاهک پتربورنك سیاحتی اثباسنده ایرانک پتربورغ سفیری ارفع الدوله طرفندن شاهه تقدیم وبو مناسبتله مرحوم شاه کندیسنى او وقت ولیعهد والیوم تختده اولوران محمد علی شاهه معلم ومری صفتیله ایرانه دعوت ایلمش ایدی. ثریا شاپشال فنون عالیه والسنه افرنجیه دن باشقه تاتار، ترک، عرب، فارسی ویزودی تیللرینی گوزل تحصیل ایتمش وعثمانلی ایله فارسی تیللرینك تکلم وکناینده تخصص ایتمش ایدی. دارالفنونده ایکن ایام تعطیلنی طهران، استانبول و بیروت کبی بلاد شرقیه سیاحتله کچیروب ترکی، عرب وفارسی لسانلرینه دها زیاده کسب وقوف ایله مشدر.

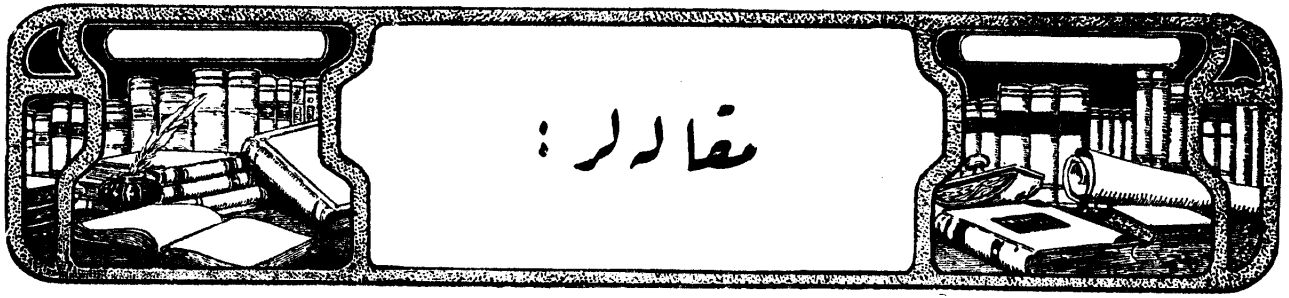
ایرانه گمی مأموریتی غایت مقبوله کچمش اولمالی درکه تیز کونده سرایده اعتبار قازانوب کندیسنه «ثریا خان ادیب السلطان» عنوانی ویرلمش ایدی. مظفردلین شاهک وقتیه محمد علی شاه تخته جلوسندن صوگرده ثریا خانى یانندن آیرمامش وامور اداره بی اکثریتله آنکله مشاور ایدر اولمشدر. شویله که شاپشال خاننك سرایده گمی نفوذی یالکز داخلده دگل خارجه دخی خیلی اعتباری جلب ایدوب حتی بر وقتلر انگلیز غزته لری مومی الیهی ایران سراینک روسیه خدمتچیسى (خبرچیسى) دیو سوز چیقارمشلردی. محمد علی شاهک حریته قارشو طورماسنى خلق شاپشاله اسناد ایدر کندیسنه قصد اولنمق خبرلری طارالا باشلادیغندن شاپشال خان آرتق سرایده قلامیوب یاشرن اولرق ایران طوبراغندن قاچمش و ۱۹۰۸ نچی ییل اورطهلر زنده روسیه ده گمی طوغمه شهری اولان باغچه سرايغه کله رك اختیار اقامت ایله مشدر.

غایت حضور سر اولدی، آرالرنده اوزون مناظره و مناقشه لر دوام ایلدی.

اقتصادغه رعایت یوزندن ملت مجلسینك مالیه هیئتی، مصرفلرنی آرایتمقنى و خزینه دن حسابسز میرانسز تصرف ایدوب طور وچی شاهنك قولینی توقتاتوب، اوزینه ولیعهد ایله شهزاده لرغه معلوم مقدار وظیفه تعیین ایتمکنی موافق تابدیغندن ملت مجلسی بوکا قرار ویردی. بو سببلی ایراننك وارداتی مصرفینه نسبتله بر قدر آرتاچق ایدی. فقط شاهنك بوکا کیفی کندی و ملت مجلسینه آچیغلانوب کوکلنده دشمنلق گیزلادی و فرصت کوزاترگه کرشدی. یاننده اولان مداهناری و شریعتنی نفسخوار لقلرینه آلت ایتمش گروه لایفله جونلری واسطه سبله ولایتلرده اختلال ناراندی. شاه طرفدارلری قولندن قتل اولسنه چغنی بیلدیکی ایله دستور حامیسی اولان نصیر الملك انگلیز ایلچی خانه سینه التجا ایتدی. ایلچی ایسه بو آدمی حمایت ایدوب روسیه مملکتنه چیقاردی. اهالی آراسنک غلیان افکار فوق العاده بر مرتبه گه ایرشوب بر طرفدن دین تاجرلری اولان ملالر، آغزلرندن رزقلری توشمش قارت تورهلر، خلق بیلکله سینى کیه رودن محروم قالمش میرزالر دستور خلافینه خلقنی اغوا ایتدیکلری حالده ایکنچی طرفدن حقیقی عالملر و مجتهدلر، آوروپاده تحصیل کوروب قایتمش معرفت اهللری دستور و حریتنى صاقلامق حقنده حرکت ایدرلر ایدی.

۱۹۰۸ نچی ییل مارت آینده شاه آرباسینه تاشلانمش دینامیت حقنده شاه، ملت مجلسی اعضالرینه تهمت ایتدی و ۱۱ یاشنده اولان ولیعهدی ایله شاپشال خاننى برابر آلهرق «طهران» یاننده اولان «باغ شاه» سراینه کروب بیدکلاندى. سرای ایسه لیاخوف قومانداسنده اولان قزاقلر

مقالر:

شمى وفات اولمشلردر . شمدى ياشلرى ۲۵دن كچمش غزتهلر « ثمرات الفنون » ، « الاهرام » اولسه كرك . بو كونده اڭ شهرتلى جريده ومجلهلر بونلردر : المؤيد ، اللواء ، الجريده ، الدستور ، المقطم ، المنار ، المقتطف ، الهلال ، الحيات ، كوكب افريكا ، الجامعة وغيرلر . بونده اسملرى مذكور اولانلرناڭ كويسى « وقت » و « شورا » اداره ارينه كلكدهدر .

روسيهده اڭ ايلك ظهور ايدين عربى جريده « التاميد » اولمشدر . فقط عمرى قسقه اولوب اوز اوزندن توقئالدى . ناشرى رشيد افندى ابراهيموف ومحررلرى ده محمد طلعت وذاكر القادري افنديلر ايدى .

صوڭ عصرلرده عربى جريدهلر سوريهلى خريستيانلر طرفندن آمريقادا تاسيس ايدلنور اولدى . بو جريدهلرناڭ ترقى ايتمكده اولدقلرينه علامتلكوبدر . ۱۸۹۰ نچى ييلدن صوڭ ظهور ايدوبده بو كونه قدر دوام ايدين جريكلر بونلردر : ابو الهول ، الاصلاح ، الاصمعى ، الافكار ، الاقبال ، الجامعة ، جراب الكردى ، الجهاد ، الحقائق ، الدائرة ، الدليل ، الذمام ، الرقيب ، الرموز ، الزمان ، السلام ، الشيبه السوريه ، الشرق ، الصخرة ، الصبح ، الصديق ، صدى الجنوب ، الصواب ، العالم ، العدل ، الفيحاء ، الكلمه ، كوكب آمريكا ، المحيط ، مرآة العرب ، المعرض ، المنارة ، المناظر ، المنير ، الوطنية ، الوفاء ، الهدى .

غزته و ژورناللر

III

عرب تيلنده

عرب تيلنده نشر اولنمش غزتهلرناڭ اڭ اولگيسى « الوقائع المصرية » در . بو غزته مصر حكومتيناڭ رسمى غزتهسى اولوب ۱۸۳۰ نچى ييلده محمد على پاشا امرى ايله نشر اولنه باشلادى و هميشه دوام ايتمكدهدر .

« حديقه الاخبار » سوريه ولايتيناڭ رسمى غزتهسى اولوب تركيا حكومتى طرفندن ۱۸۵۷ده « بيروت » شهرنده چيقارله باشلادى و بو كونه قدر دوام ايلر .

« الرائد التونسي » تونس ولايتيناڭ رسمى غزتهسى اولوب ۱۸۶۰ نچى ييل « تونس » شهرنك چيقا باشلامشدر .

« الجوائب » عرب لغتيناڭ علامهسى و « الجاسوس » اسمنده بيوك كتابناڭ مؤلفى اولان شيخ احمد فارس شدياق طرفندن استانبول ده ۱۸۶۱ده نشر اولنه باشلادى . صوڭره مصرغه كزچرلوب دوام ايتدى وعربى پاشا ماجرالرى ايچنده تركيا دولتى طرفندن تعطيل اولدى . بو جريده دنيا ناڭ هر طرفينه تارالمقده ، اسلام عاليمينڭ اديبلرى ، مؤلفى وعالملى ، امير ومأمورلرى طرفندن احترام ايله اوقولمقده ايدى . بونلردن صوڭده برچوق غزتهلر نشر اولنمش واكثرى ده حيات طبيعيلرينى كچروب

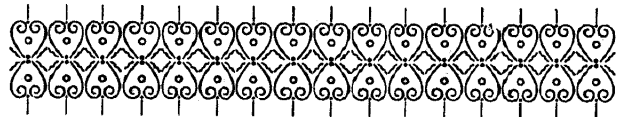

پراؤلينييه) لرى اصلاح ايتمك حقتك لايحه توزوب شغللنديگى غزته لرده كورلور . بو طوغروده برسى ايكنچيسينك كوپيه سى قىيلندن اولسه ده اهالى طرفندن ده بر قدر لايحه لر توزولوب فرانسيه گه يبارلمشدر .

مسلمان اشلىرى ايله شغللنمكده اولان على مرادن بك طوپچيباشوف اداره شرعيه لرنى اصلاح حقتكده اهالى فكرينى آكلامق فصدى ايله اولسه كرك «وقت» غزته سى آرقلى (نومير ۳۶۵ - ۳۶۶) بر قاچ سؤاللىر ويرمشيدى . اداره شرعيه لرنى اصلاح ايتمك اشى دوماده هنوز قارالمادىغىن طوپچيباشوف سؤاللىرىنى وقتى كچمامشدر . مذاكره و تفتيش قىلورغه سبب اولسون ايچون بو يرده نقل ايدلمك مناسب كورلدى . سؤاللىر بونلردر :

- (۱) شهرلرده و آوللرده محله تشكيل ايدر ايچون اساس ايدوب نه نرسه طوتلورغه تيوش؟
- (۲) اگر خلقنك مقدارى اساس ايدوب طوتولسه ، بونى تعيين ايدوب كوستروب قويارغه تيوشمى ؟ يوقسه روحانى حا كملرنك تصدىقى ايله خلقنك اوزينه تابشورغه تيوشمى ؟
- (۳) محله ايچون مسجد اولو مجبوريمى ؟
- (۴) بر محله گه بر ملا يته مى ؟
- (۵) صايلاو تعيين ايدلگان كونده امام ، كيملر طرفندن و نيچوك صايلانا؟ صايلاو مجلسنك كيم رئيسلك ايتيه ؟
- (۶) بر آدمك روحانى اورنغه كروى ايچون آنك تصدىقى ايدلووى ضرورى ؟ يوقسه خلق طرفندن صايلا نووى كافى اولوب ، نظامغه خلاف بر اش بولغان غنه آنك حكىم آلشينه مى ؟
- (۷) صايلاو مجلسنكده محلى حكومت مأمورلىرى يا كه قاضينك حاضر اولوى ضرورى ؟
- (۸) صايلاو پرتاقولى نيچوك توزلورگه ؟

عربى جريدلر مناسبتى ايله بو يرده «العروة الوثقى» جريدلر سىنى ذكر ايتمك لازمدر . بو جريدلر اسلام فيلسوفلىرى ، شرق استاذلىرى اولان شيخ جمال الدين الافغانى ايله شاگردى محمد عبده طرفندن «پاريژ» شهرنكده چيقارلور ايدى . برنجى عددى ۱۸۸۴ نچى ييل مارت باشنكده چيقمشدر . بو جريدلر نك ائيرلى نصيحتلىرى و حكمتنى مشتمل اولان مقاله لرى اسلام عالمينه افراط درجه ده تاثير ايتديكندن بتون مملكتلرينه حریت ويرمكده و هر يرده حریتنى حمايت ايتمكده اولان انگليزلىر «العروة الوثقى» ايچون هندستان قابله لرينى بيكلارگه مجبور اولمشلردر . اوشبو سببىن يالكز ۱۸ عدد چيقوب قالمشدر . «حصون حميديه» نام كتاب مؤلفى اولان «طرابلس» عالملىرىن حسين الجسرى : «العروة الوثقى» عددىننى اوقودىغم صوك ايمدى ايكنچى عددى چيقدىغينه قدر اسلام دنياسنكده طوفان نوح قىيلندن بر بيوك انقلاب اولور ، ديه كوتوب طور مقده يم «ديه سويلادىكى مرويدر . فقط اسلام دنياسنك اول كونكى حاللى : «لقد اسمعت لونا ديت حيا * ولكن لا حيا لمن تنادى» بيتنه مصداق اولدىغى معلومدر . «العروة الوثقى» نك مهم مقاله لرينى رساله شكلنك ايدرك ييغوب مصرده نشر ايتمشلردر . بعض برلرينك ترجمه سى «شورا» ده هم درج اولندى . تركى غزته لر حقتكده كله چكده يازلنور .

بو كونكى مسئله مز

بو كونلرده مسلمان فرانسيه سى اداره شرعيه (دوخوۋنووى صوبرانيه و دوخوۋنووى

آنڭ مندرجه سى و فورماسى نىچوك بولورغە تىوش ؟

(۹) محله ملاسىنىڭ روسچە بىلوى لازم بولورغە تىوشى ؟

(۱۰) بر كشىنىڭ اماملىقغە سايلانا آلوى ايچون دوخوۋنوى پراۋلىنىيە طرفندن شهادت نامە آلغان بولوى تىوشى ؟ يوقسە خلق اوزلىرى تلاگان بر طرىق ايله آنڭ اهلينى بىلسە لر يته مى ؟ (مثلا برر مکتبىدىن آلغان شهادت نامەسى اولور ياكە علمى و اهلينى خلقغە معلوم اولور).

(۱۱) ملانىڭ وظيفەسى نمازلردە امام طورو، وعظ و نصيحت ايدو، بالا آدى قوشو، اولك كومودنگە عبارت اولورغە تىوشىمى، يوقسە محله نڭ مېترىقە دفترىنى يازو هم قاضىغە و دوخوۋنوى پراۋلىنىيەگە شكايەت ايتو حقوقي بولو شرطى ايله، نكاح اوقو و طلاق ايتو اشلرى دە بونارغە تابشورلورغە تىوشىمى ؟

(۱۲) نكاح و طلاق كىبى ۱۱ نچى مادە دە ەذكور نرسەلرنىڭ محله امامندن باشقە كشى طرفندن اجرا ايتلوى شريعت نقتە نظرندن درستمى ؟ بونلرنىڭ كىملىرى طرفندن اجرا ايتلوى ممكن ؟ باشقە لر طرفندن اجرا ايدلگان تقديرده مېترىقە دفترىنى كىم يورتور ؟

(۱۳) امامنىڭ نىچە يىلغە و كىم وظيفە ايله سايلانوينى، سايلانە چق آدم ايله محله خلقينىڭ اوزارى آراسىندەغى رضالاشولرىنى قاعدە ايدوب طوتارغە تىوشلى دگلمى ؟

(۱۴) ۱۰-۱۵ يىللر خدمت ايتكان محله امامنە پاچوتنى غراژدانلق پراواسى ياكە باشقە برر درجه و يرلوى مطلوبى ؟

(۱۵) محله امامينىڭ عسكىرى خدمتدن، ويرگو تولاودن و شونىڭ كىبى نرسەلردن

معاف طوتلنوى مطلوبى ؟

(۱۶) محله مکتبىنى محله امامنە تابشور مومكىنى و مطلوبى ؟

(۱۷) محله امامى اوز محله سنده گى و قفلر اعتبار يله اوقافى ادارەسى ھيئتتە داخل اولالامى ؟

(۱۸) محله امامينىڭ يىمىن ايدوى مطلوبى ؟

(۱۹) محله امامى اوزينىڭ اشلگان اشلرى حقندە قاضى، دوخوۋنوى پراۋلىنىيە كىبى روحانى خا كىلرگە ھەم دە حكومت مأمورلرىنە حساب ويررگە تىوشىمى ؟ يوقسە يالگىز مېترىقە تقدیم ايدوى كافىمى ؟

(۲۰) حكومت محكمەلرىنە تقدیم ايدر ايچون محله اماملرنىڭ مېترىقە دن اصپرافقە و شهادت نامە لر ويرولرى مومكىنى ؟

(۲۱) تأسىسات روحانىلرنىڭ و محلى حكومت مأمورلرنىڭ محله اماملرىنە مناسبتلىرى نە روشچە اولورغە تىوش ؟

(۲۲) محله اماملرىنى كىملىرى و نىندىلىرى سببلر ايله اورنلردن توشورلر ؟ بونلرنى كىملىرى حكومگە ويرە آلور ؟ اوز وظيفەلرىنە ياكە عموميتلە نظامغە مخالف اولان جنايتلىرى ايچون بونلرنى كىملىرى حكوم ايدر ؟

(۲۳) قاضىلىق منصبى ايچون اويازدە ياكە اوقر و غە اولان حكومت مأموريتلرنىڭ بررسىنى مثال طوتارغە مى ؟ ياكە قاضىلىق منصبى ايچون اساس ايدوب معلوم بر مدت مثلا اوچ سنە كىبى بر وقت قويارغە مى ؟

(۲۴) قاضىلىق منصبى نە دن عبارتدر ؟ بو منصب توبان درجە دە گى محله اماملرى ايله يوقارى درجە لى روحانى مأمورلر و دوخوۋنوى پراۋلىنىيە لر آراسىندە بر واسطە ھەم شكايەت، مراجعت و تفتيش ايچون ايكىنچى درجە دە اولان بر روحانى تأسىسات اولوب تابولە مى، يوقسە

خسته لك كلدیکی وقت، فرصت اوتكارمازدن طبيبلرغە كورنوب مشورت ايتمك و مناسب دوالرنى استعمال ايتمك مسلمانلق وظيفه سيدر . «تقدير شوبله در» ديه حرکتسز طورمق يا كه اوشكورتوب توكرتوب فرصت كچرمك، اجلنى چاقرمقدر .

نمسه طبيبلرندن اولان قوخ ۱۸۸۱ نچى يىلده، چاخوتقه خسته لكگىنك نه شى ايدىكنى بيلوب اعلان ايتدى . بونك بيانينه كوره اوپكه گه ميقروب اويالاب، شونك آغوى ايله زهرلانوب اوپكه چرمكده در . ايشته چاخوتقه آروى اوشبودر . چاخوتقه آدمك فاقريغنده بويله ميقروبلر بيكلر ايله اولدر . فاقرق كىبديكنك مذكور ميقروبلر توزان ايله قاتناشوب كىته وصولا وچيلرنك اوپكه لرينه هوا ايله كره در . شونك ايچون چاخوتقه يوغشلى چپردر . لکن سلامت كيمسه لر اوپكه سينه توزان و هوا ايله كرمش ميقروبلر اويالى واورنلاشه آلماي هلاك اوله لر . بالعكس خسته و حالسز آدملرگه كرديكلرنده اورچوب كوندن كون قوتلانله لر . صالحون تيودن چاخوتقه اولماسه ده صالحون تيو سببدن آدم بالاسى حالسزلنسه وضعيفلانسه شونك تاثيرى ايله چاخوتقه اولورغه ممكندر .

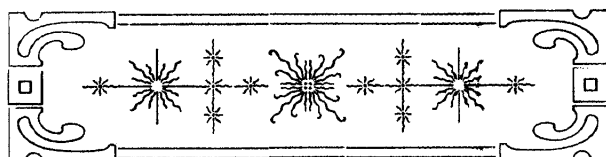
صغر سوتىنى قايناتى ايچوچيلرگه ده بو ميقروبلرنك كروب اورنلاشوى ممكن . چاخوتقه لى صغرنك سوتنده ميقروبلر اولوى معلومدر . شونك ايچون شىبه لى صغرلرنك سوتلر ينى قايناتوب ايچمك لازم .

چاخوتقه خسته لكگى بيلمك طبيبلر ايچون كوب وقتنده مشكل اولديغى حالده بعض بر علامتلر ايله طبيب اولمغان آدملر ايچون ده بيلمك ممكندر . چاخوتقه خسته لكگىنك علامتلرى بونلردر : (۱) خسته كوب اشار لكن كوندن

روحانى بر مأمور صفتى ايله فاضينك اوزينه مخصوص وظيفه سى وارمى ؟

(۲۵) فاضيلقغه قانديدات كوستررگه محله خلقى ده قاتناشا آلامى ، يوقسه دوخوونوى پراؤلينه نك اوز طرفندن سايلانوبده شونك سايلانوى اعلان ايدلگان كوندن اعتبارا بر آى ايچنك محلى غوبيرناطور طرفندن پروتيست بولماسه مفتى طرفندن تصديق ايدلورگه تيوشمى ؟ (۲۶) فاضى اولاجق ذاندن، اوشبو منصبغه يارارلق درجه ده علم صاحى اولوى حقنده دوخوونوى پراؤلينه نك شهادت نامه سى صوراللا- مى هم سويلاشه آلورلق درجه ده روسچه بيلوى طلب ايدله مى ؟

(۲۷) عائله و نكاح ، وراثت و سائر دينى اشلر حقنده اولان شكايترلرگه فاضى طرفندن ويرلمش حكملر قطعى سانالورلمى ؟

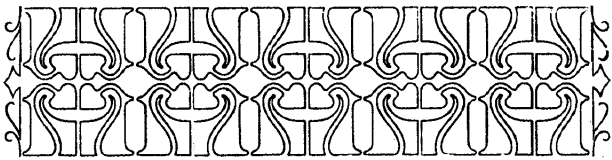

چاخوتقه خسته لگى

چاخوتقه نك سببى چاخوتقه نى بيلمك . چاخوتقه دن صافلانق . چاخوتقه دن دوالانق .

آدم بالاسى باشينه كامكده اولان الوغ بلالرنك برى چاخوتقه خسته لگى اولور . چاخوتقه ايله وفات اولوچيلر ير يوزنده اولغان انسانلرنك يدنچى الوشى ايدىكى معلوم اولمشدر . بو اورو مسلمان آراسينه ده تارالمشدر . چاخوتقه نى ينگلگنه بقرلك دوالر بو كون گه قدر تابلماش ايسه ده طب علمينك كوندن كون آلفه وارمى سببى آكا قارشو طوررلى چاره لر تابلمقه در .

قویاشده او طور مق یا که یاتوب بولسه ده قویاشده
طور مق . اش اشلامکن صافلانمق . ۴) ممکن
قدر صافی هوالی یرلرده طور مق . جیلی وقتلرده
چاخوتقه لی آدمنی اویده طونمازغه تیوشلی .
بلکه همیشه صافی هواده طوررغه باقچه اولسه
شونده اولنورغه حاجت اوله در . اوشبو نصیحتلر
ایله عمل فیلوچیلرنک کوبسی سلامتلنه چکلری
امیدلیدر .
م . ک .

اقتصادی و فنی مصاحبه لر .

۳

آلتوننک معدنی قیمتی

آلتون مجرد - بسیط بر معدن (Металль)
در . کیمیا علمی قاشنده (مجرد - بسیط) ، بر
نرسده قوشلمازدن یاراتلغان صافی جوهرگه
دیبه لر . سو ، هوا کبی نرسه لر بسیط توگلدر .
چونکه سو ، مولد الحموضه - Кислородъ ، مولد الماء -
Водородъ دییلگان ایکی جوهرنک برکه قوشیلو -
لرندن حاصل بولمشدر .

هوا ایسه آزوت ، مولد الحموضه ، حامض
قاربون ، سو پاری کبی ماده لردن جیولغاندر .
حالبوکه آلتون ، آلتون جوهرندن باشقه بر
نرسه توگلدر . بو حقیقت ، کیمیا فنی نک ترقی
ایتوی سایه سنده ، ۱۷ نجی عصرده بیلگولی
بولمغه باشلادی . آندن اول آلتون مرکب
(قوشلغان) بر نرسه دیب اریلاندیغندن بیک
کوب کشیلر آلتون یاصامقچی بولوب عمرلرینی
چیرتدیله .

کون حالسزلنور آروقلانر ، ۲) صولشی قسقلارر
ایک باشلارنده سنچو اولور . ۳) تونلرده بیزگاک
طوتار و صوغه توشکان آدم روشنده تیرلر .
۴) کوکرکینه فولاق قویوب دکلاغانده ماچی
مرلغان روشده تاوش ایشدلنور . ۵) اگرده
یوتاللب قان قاقره باشلاسه اول وقت چاخوتقه
ایدیکنده شبهه قالماز .

چاخوتقه لی آدم ایله اوبوشمک ، آنک قاشیغی
ایله آشامق یاراماز . قاقردیغی وقت هریرگه
توگل برگنه اورنغه و برگنه صاوتقه قاقرتورغه
وصوگره دن مذکور صاوتنی اوتقه صالورغه
تیوشلی . قالغان کیوملرینی قویاشده آصوب
طوررغه ، یاتقان بولمه سینه قاربولقه سیبارگه
حاجت . قویاش نوری میقروبلر ایچون
ضررلیدر .

چاخوتقه نی آز آراده بترر ایچون دوا
اولماسه ده بترمک ممکندر . « بیرلین » شهری
یاندنه چاخوتقه لی آدملرگه مخصوص خسته خانه
آچلمشدر . شونده ، یوزدن یتمش آدم ترلوب
چیقادر . مذکور خسته خانه وارر ایچون
دنیلری مساعد اولمغان آدملر ایچون دوقفور
« کانتانی » اوشبو نصیحتنی ویره در : ۱) ایت ،
یومرغه ، سوت و مای کبی حیواناندن حاصل
اولغان نرسه لردن گنه عبارت یخشی آشلر آشامق
و ممکن قدر کوبرک حتی کونینه یدی وسکر
مرتبه آشامق . اکمک ، کوماچنی کوب آشامق
فائده لی توگلدر . چای اورنینه فاینغان سو
یا که سوت ایچمک . کوب ایچمک شرطی ایله
قمزده فائده لیدر . ۲) شکر ، بال و سرکه کبی
باللی و آچی نرسه لردن صافلانمق . توزلیراق
آشامق فائده لیدر . آش وقتنده بر رومقه
قزل آرافی ایچمکنکده فائده سی کورلمشدر .
۳) کوب یورمکن صافلانمق و ممکن قدر

برهز یلیا، چیلی، فالیفورنیا و آفسترالیاده و روسیه ده اورال طاغلرندە چیقارلمقده در .

ع

آقچه نڭ (*) اقتصادی قیمتی

اوللرده آلتوننی جیبالرده بر چیتده صافیلر ایدی. چونکه اول زمانده آقچه نڭ نی ایکانلگی نیوشنجه آڭلاشیلماغان ایدی. فقط آدملر ترتیبلی بر حکومت توزوب بر برسی ایسنه آلیش بیرشکه باشلاغاچ آقچه نڭ طوفراق آستندن ویا بر چوقورده کومولبکنه طورا طورغان بر نرسه توگل ایکاننی، آنی استعمال ایتوب اشکه کرتورگه، یوروترگه نیوشلی ایکاننی بر آز آڭلادیلر .

۱۷نجی عصرده «گینه» اسملی بر فرانسز آقچه و مونڭ آدملر آراسنده گی حرکاتنی تیکشروب بعض حقیقتلرنڭ بارلغن کشف ایتدی. فرانسز پادشاهلرندن ۱۴نجی «لوئی» نڭ مشهور مینستری «تورغو - Турго» (۱۷۷۲ - ۱۷۸۱) «گینه» نڭ طابقان حقیقتلرن اوزی تیکشروب قارای ایله طاغن بر آز کیڭکایتوب «اقتصاد - Экономія» علمنه نیگز قویدی .

انگلیز «آدام اسمیت» ایسه ۱۷۷۶نجی ییلده بر کتاب یازوب مونی بر عام مخصوص حالینه کیتردی. فرانسز «ژان باتیست سهی» دخی بعض مسئلهلرنی چیشوب «علم اقتصاد» نڭ آلفه کیتووینه یاردم ایتدی .

بر عصر یارم ایچنده علم اقتصاد عادتدن طیش کامللاشوب بوگونکی حالینه کیلیدی .

علم اقتصاد عمومیت ایله آقچه یعنی ثروت نڭ آدملر و جمعیتلر آراسنده غی حرکتلرندن

(*) بو اورنده آقچه بالڭز تنکه بولماینچه عمومی

معناسی ایله ثروت دیکدر .

آلتون یاساو ایچون طریشقان آدملرکه «سیمیاچی - Алхимикъ» و بو اصولنی کورستانک اصلسز علمگه ده «علم سیمیا - Алхимія» دیب ایتهلر . مشهوردرکه بر کشی آلتون نڭ نی روشچه یاصالووی حقنده بر کتاب تألیفی قیلوب احسان آلمق امیدى ایله پاپالردن (ریم شهرنده طورغان، قاتولیک دین باشلقلرندن) بر یسینه تقدیم ایتمش . پاپا موڭا قارشى بر بوش وزینتلی کیسه احسان ایتوب «آلتون نڭ نیچوک یاصالاچغنی بیلن آدم، اول آلتونلرنی طوترو ایچون بر کیسه دن باشقه نرسه گه محتاج توگلدر .» دیمش .

آلتون نڭ معدناک خاصه سی، ایکنچی معدنلرنڭ خاصه لرندن طاغن کوبرا کدر . صونڭ ثقلت اضافیه سی (۱) حساب ایتیلسه جیوه (Ртуть) نڭ ۱۳، آلتون نڭ ایسه ۱۹۱۰ در .

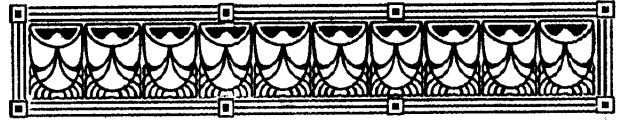
(کینلکی، تیره نلکی برر سانتیمیتر بولغان آلتی گوشه لی بر قاب نڭ ایچنده بولغان صونڭ آغرلغی (ثقلتی) - ۱ - حساب ایتلگاندر . ایشته شول برگه صونڭ «ثقلت اضافیه سی» دیب ایتهلر .)

یعنی جمله معدنلردن (آق آلتون - Платина دن باشقه) آغردر ۱۹۰۰ غرادوسلک بر ایسیسیلیکده صو حالنه کیلور . هیچ بر خارجی تأثیر آنڭ یاقتیلغنی بترماز و طوطقرا آلماز . طاغن بونڭ کبک بر نیچه تورلی خاصه لرندن اوتری هر یرده اعتبارلی بولوب آقچه ده دخی اڭ زور قیمتنی فرانمشدر . ایکنچی درجه ده کوموش کیلور .

آلتون یلغه قوملری آراسنده طوزان کبی واقی حالنده، طاولرده باشقه معدنلر ایله ششمش بر حالده چیقاریلور .

حاضرده آلتون، آمریقانڭ مکسیقا،

باشقردلر *

ابو الفداء «تقویم البلدان» نام اثرنده، قزوینی «عجایب المخلوقات» نام اثرنده باشقردلرنڭ ترك جنسندن ایدکلرینی ذکر ایدهلر. بونلره باشقه، باشقردلرنڭ حالترینه مطلع اولان عرب و فرس محرر و مؤرخلری بونلرنڭ ترك جنسندن ایدکلرینه متفق دلرلر. استشهاد ایچون «معجم البلدان» دن شول جملهلری نقل ایدهلر. هموی دییور: «باشقرد شین نڭ هم عین معجمه نڭ سکونیله، بعضلرنڭ دیدکنجه جیم ایله باشجرد، و بعضیلرنڭ دیدکنجه قاف ایله باشقرد، قسطنطنیه ایله بلغار آراسندهغی شهرلردر. بلغار پادشاهی بارچه بالاسی چاغاسی هم اهل مملکتی برله اسلامغه کلگاکچ خلفاء عباسیه دن «مقدر بالله»، آنلرغه شریعت حکملرینی اوکراتمک ایچون، احمد بن فضلاننن بلغار شهرینه کونلردی. احمد بن فضلان اوچ یوز طوقزنجی سنه ده صفر آینده بغداددن سفر قیلوب، ایله نوب قایتقانچی نهلر کورگان بولسه بارچه سینی یازا باردی. احمد بن فضلان کورگانلرینی سویلگان آره ده دییور: «سفرمزده باشقرد اسملی ترك قبیللرندن برینه طوغری کلدک. بونلردن، زیاده سیله صافلانق و قورقدق زیبا: بونلر ترك قبیللرینڭ اڭ قباحتلریدر. کشی اولترمک بونلره هیچ نرسه دگلدر. فارشوسینه کیلگان بر آدمنڭ باش قاپقچینی قوباره ده آلوب کیده در؛ اول کشی شونده هلاک بولوب فالادر. اوزلری صافللرینی کیتاره لر. کولمک،

(*) باشی ۱۰۰۰۰۰

اشطانلرندهغی جوی آرالردن بتلرینی تشلری برله چوبلاب آشیلر. بونلر جمله سندن بر اسلامغه کیلگان کشی بزگه خدمت ایدر ایدی؛ بر کوننی قاراب طورام بو آدم کولمه گندن بتنی آلدیده، طرناغیله قصب اولدردی صوگره تیلی ایله یالاب آلدی؛ بنم قاراب طورغانینی کوردی ده بڭا تابا قاراب «آخ یغشیله باسا» دیوب قویدی (۱).

بونلردن..... (۲) بونلردن بعضلری قش ایچون براله، جای ایچون براله، یغمور ایچون براله، ییل ایچون براله، آغاچه براله، آدمگه براله، حیوانلره براله، صوغه براله، کیچکه براله، کوندزگه براله، کوکگه براله، یرگه براله، حیاتقه براله اعتقاد ایدهلر هم بونلرچه کوکدهگی اله بارچه سندن الوغراق اولوب، هر اشده بونلره مشاورت ایدهلر. صوگره بونه اشله سه ده باشقهلری شوکا راضی اولادر. باشقردلرنڭ بعضلری بولانغه، بعضلری بالقغه، بعضلری طورناغه عبادت ایدهلر. طورناغه عبادت قیلوچیلردن سببینی صوراغاچ «بر وقت دشمانلرمزله محاربه ایتکانده دشمانلرمز بزلری ییڭا باشلادیلر؛ شول وقت آرتلردن طورنا چیغوب قچقردی ده صوگره آنلر مغلوب اولدیلر. دشمنلرمز نڭ ییڭلولرینه سبب اولغان ایچون بز آنی اله دیوب تانیمز وشول سببلی آڭا عبادت قیلامز» دیه جواب ویردیلر.

کوب مؤرخلر طرفندن باشقردلر شرفی

(۱) بو کبی حاللر باشقردلرده غنه دگل قدیمی

بدوی خلقلرنڭ جمله سنده اولمشدر. «شورا»

(۲) عاڭله آراسنده او قورغه ممکن کورلما دیکندن

بو اورنده اصل نسخه دن بیش سطر قدر بر توشلندی.

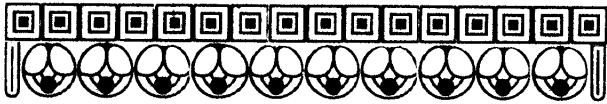
حاجت کیسه لر «معجم البلدان» . مراجعت ایدرلر.

ج ۲ ص ۳۷

ايندكلىرى وقت آفستريايه ياردم ايچون روسيه دولتى عسكر كوندرمش ايدى. بو عسكرلر آره سنده باشقردلرنىڭ وپنداشلىرى بولغان اورال قزاقلىرى ده وار ايدى. بو قزاقلر ۋىنگىرلر كورو ايله كامل مشابھتارى بولغان ايچون بونلرى باشقردلر ديه تسميه ايتمىشلهرم صوغىشلىر باصىلوب وپنلر ينه فايتوب كيتكانچى بونلرى باشقردلر ديه آتاب يورتمىشلىرىدۇر .

(آخرى وار)

م . هادى

مطبوعات خلاصهسى

تورلى تىللرده ومختلف مسلكرده نشر ايدلمىش غزته وژورناللردن چوبلاب آلتىشدر .

كىلهچك كوننك ايرلرى كيملر اولور ؟

هر بر زمان وعصرنك اوزينه خواجهلق ايدوب، تدبيرلر يورتوب طور وچى ايرلرى واردر . كيلهچك كوننك ايرلرى بو كوننگى ايرلرنك حكملرينه بوى صونارغه وباش ايوب طوررغه تسيوشلى ايدىكى معلوم . لىكن بو كوننگى شاگردلر (كيلهچك كوننك ايرلرى اولهچقلىر) بو كوننگى ايرلرنك (آتالر ، استاذلر ، آغا و بابالرنك) حقلىرى اوتوندىلر واوزلىرى اشگه كرشوب « حمز ! » ديه قچقررغه باشلا- ديلر . ديمك كيلهچك كون ايرلرى اولهچق ذاتلر بو كوننگى ايرلرنى اورنلردن توشروب آنلر اورننه اوزلىرى اوطورمقدهلر . بوگا كوره بونلر بو كوننگى كوننك ايرلرى اولدىلر . حالبوكه بر كشىنك ابكى وقتده اير اولوررغه حقى يوقدر ،

وغربى ناملريله ايكىگه تقسيم اولونه در . « شرقى » ديه اورال اطرافندهغى باشقردلر تسميه اولنوب ، « غربى » ديه آفستريانك بيوك بر جزئىنى تشكيل ايتكان و آوروپا ملتلىرى آره سنده برنجيك قزانغان « ۋىنگىر » قومى تسميه اولونه در . بو ۋىنگىرلر اوللرى اورال اطرافنده بولوب ، ۸۸۴ نچى يىللرده پيچينىگار طرفندن تارلىق كورولرى سببلى اورال اطرافندن حاضركى يولرينه هجرت ايتمىشلىرىدۇر . حتى بو كوننگى كونده ده ۋىنگىر لساننده ترك سوزلىرى بيك كوب اولوب ، شونك ايچون بونلرنك ترك اولادندن بولوچىلقلرنك شېه ايدلمىدر . ۋىنگىرلر اوزلرينى « مجار » ديه تسميه ايدلر . بوده هم اصلده باشقرد جنسندن اولمه لرينه دليل اول بيلور . چونكه ، ايسكى شرق مؤرخلرينك اصطلاحلرنده مجار و باشقرد لفظلىرى بر معنى ده يوردىلوب هر ايكاوندىن شول قوم اراده اولنمىشدر . بوگا دليل اوله ر ق ۱۰ نچى عصر مؤرخلردن ابن داسته نك سوزلرينى بو اورنده نقل ايدرم . ابن داسته دييور : « پيچينىگار ايله بلغار يرلرى آره سنده مجار يرلرى واردركه بو قوم ترك جنسىنه منسوب اولوب ، چادرلرده اقامت ايدلر هم حيوانلرينه بىخى اولانلى يرلرنى ازلاب ، بر يردن ايكنچى يرگه كوچوب يوررلر » شېه يوقدركه ، بو اورنده مجاردن مراد اورال باشقردلريدۇر . بو ايسه باشقرد لفظيله مجار لفظينك مشترك استعمال اولونمه لرينه بيوك دليل اول بيلور .

۱۳ نچى عصر سياحلىرى ده باشقرد لسانيله آفستريادهغى مجار لسانلرينى بر تابدىلردن حاضركى باشقردستاننى « Великая Венгрия » (الوغ ۋىنگىرستان) ديه تسميه ايتمىشلىرىدۇر . ۱۸۴۹ - نچى سنه لرده ۋىنگىرلرنك آفستريايه فارشو قيام

وارد. آوروپا و آمریقادە جنونلك ایسرتكچ ایچو ایله متناسب صورتدە آرتوب طورادر. بوندن باشقە، ایسرتكچ ایچوچیلرنك نسللری بوزولدیغی هر کیمگە معلوم اولدی. ایسرتكچ ایچوچیلرنك بالالری اخلاقسز واحقی، یالقاو و مجنون، اوغری و قاتل اولەر و بوخاللر صوگغیلرەدە میراث فالادر.

بدعت، عادات و خرافات

مصرده جامع الازهر مدرسلرندن حمیت دینیەسی کوچلی اولمق ایله شهرت چیقارمش بر عالم وار ایدی. مذکور شیخ دینی یالکیز اوزی بیلدیکی روشچەگنە تصویر ایدوب اوز بیلدیکندن باشقەلرنی دینسز، دهری حساب ایدر ایدی. یخشی کشیلردە اوزی کبی حالده اولان آدملرگنە دیه بیلوب اوزی روشندە اولمغانلرنی ملت بوزوچیلر، دین خائنلری دیه آکلار ایدی. حاصل کلام: یخشیلق، دیندارلق طوغرو-سندە اولان اولچاوی یالکیز اوزندن عبارت ایدی. عمری بارنچە شیخ جمالالدین الافغانی ایله محمد عبده حضرتلری ایله مشغول اولدی. سید محمد سنوسی حقندە «مجتهدلك دعواسی ایتەدر» دیه بر خبر چیقدیغندە حمیت دینیە سینە طاقت کتوره آلمای: «ایدی آنك ایله جهاد فرض اولدی» دیه کيساو آغاچ کوتاروب صوغشغە چیقمشیدی، فقط بو «مقدس» عملینە پالینسە مانع اولدی. شیخ، یخشی بر آدم ایدی. فقط شیخ جمالالدین الافغانی، محمد عبده، سنوسی کبیلرنك دین اسلامنی اوزندن پك كوب مرتبە آرتق هم دە دین اسلام ایچون اولان خدمتلرینك نتیجەسی گوزل ایدیکندن خبری اولماز ایدی. هر نه ایسە الله رحمتندە اولسون شیخ حضرتلری وفات ایتدی. شمیدی اوشبو

ایمدی اویله ایسە کیسلەچك كونك ایلرلی کیمار اولور؟

ایسرتكچ ایچو و هیئت اجتماعیە

اوتوش اوینامق، فحشلك اینمك مدنیتی خراب ایتەچك میقروبلردر. لکن ایسرتكچ ایچو عادتیئنه کوره بو بوزوقلقلر بر شی نوگل. «ایسرکك» سوزندن احتمال کە بعض کیمسەلر، اوراملردە صوغشوب، فچقرشوب و برلاشوب، سوگونوب و قوصوب یوروچیلردر، دیه آکلارلر. درست «ایسرکك» سوزی آستینە بونلردە کرەلر. لکن بونك ایله برابر اوزلرینە کوره ادب و تربیەلی ایچوچیلر، اولقلردە و قاچوب صیلانوچیلر، آز آز ایچوب قزماچە یوروچیلردە کرەلر.

ایسرکك ضرری، کرک آشکار و کرک اولاق ایچسون، کرک قایغو تاراتور ایچون و کرک دوست ایش خاطر ایچون ایچسون، برابردر. ایسرکك آش قازانی ایله قان تامرلرینە تأثیر ایتە و بوندە پك كوب اشلر یورتهدر. ایشته بو ضرر کرک كوب ایچوب و کرک آز ایچوب بولسون باری بردر. اوشبو سبب ایچوندرکە ایسرتكچ ایچون صافلانغان کیمسەلر پك آغیر خستەلکلردن قورتولورغە موفق اولقلری حالک ایچوچیلر ضررسز خستەلکلر دن دە ینگل قورتولا بیلمازلر. ایسرتكچ، آدمنك طشیننی توزوب، ایچنی بوزادر. اوشبو سببند پك كوب آدملر یوزلرینك قزارولرینی، تنلرینك سیدرولرینی سلامتلك علامتی ساناب آلدانوب یوررلر. حالبوکە بو شیلر ایچنك بوزولویئنه علامتدر.

باشقە فحش و سفاھتلرنك ضرری بدنلرگە گنە اولدیغی حالده ایسرتكچنك ضرری عقلغەدە

« قېچاق » شعبه سینه مخصوص اوله رق ترتیب ایدلدیکی بیان ایلر .

عربی حرفلر ایله یازلورغه باشلانیدیغی صوڭ ترکی سوزلری ، املا فاعده لرینه متابعت یوزندن خیلی اوزگردیکی معلومدر . زیرا ترکی کلمه لرنی لازمنجه افاده ایلر ایچون عربی حرفلر کافی دگلدر . ایشته کتابده بو طوغروده هم آیری صورتده معلومات ویرلمشدر .

مؤلف ، خالص قېچاق ترککیچه سنده :
ك ح خ ط ع ف ه حرفلرینک اولنمادیغنی بیان ایدوب اوشبو حرفلردن بری اولان کلمه لر قېچاق ترککه سینه چیتدن کرمش اوله چغنی دعوی ایدر .

مصدره حزبلر و پروغراملری

مصدره بو کونده مشهور اولان سیاسی حزبلر بونلردر :

(۱) الاصلاح الدستوری . بونک مقصودی مصدره خدیو حکومتنی تأیید ایتک و آنک سیاستنه خدمت ایلک ، آنک نفوذی تحتنده پارلامینتو آچمقدر . مصرنک مشهور و بیوک آدملرندن کوبلری اوشبو حزب که منسوب اولوب ، تأسیس ایدوچیسى «المؤید» صاحبی علی یوسف و لسان حالی ده «المؤید» جریده سیدر . بو کونده حزب رئیسى شیخ علی یوسف کندیسى اولنور .

(۲) حزب وطنی . بونک مقصدی علمی و ادبی طریق ایله مجاهده ایدوب انکلیزلری مصدرن چیقارمقدر . مؤسسى مشهور مصطفی کامل اولوب لسان حالی ده «اللواء» جریده سیدر . بو کونده رئیسى محمد فرید بك اولنور . مصرنک بتون یاشلری و شاگردلری اوشبو حزب که منسوبلردر .

شیخ حضرتلرینک اوغللری ، ازهرگه یراق دگل یردن بر اورن آلوب مسجد بنا ایتدیار ، مسجدده اوقولمش و ایدلمش عبادتلرینک ثوابی ایتالیا قرالی برنچی هومبرت روحینه واروب طورسون ایچون دیه مسجد شریفنی مذکور قرال اسمینه وقف ایلدیلر . سند و حجت کاغد لرینی ایتالیا حکومتنه رسمی صورتده تسلیم ایتدیلر . ایشته اسلام دنیا سنده بو کونگه قدر بو درجه ده بدعت و خرافات کورلدیکی یوق ایدی !

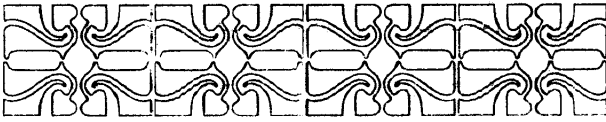
ترجمان ترکی و غربی

فلینک مملکتی لیدن (لایدن) شهری شرق وخصوصا اسلام اثرلرینی باصدرمق ایله شهرت بولمش برشهردر . ایشته بوشهرده صوڭ وقتلرده «ترجمان ترکی و غربی» اسمنده بر ایسکی کتاب طبع اولندی . تصحیح ایدوب باصدر و - چیسى «اوترخت» دار الفنونی معلم لرنندن پرافیسور «هوتسما» در .

کتاب ایکی قسم اولوب ، برنچی قسم ترکی سوزلر عربچه اوله رق تفسیر ایدلمش و ایکنچی قسم ده مغول نقی فارسیچه بیان اولنمشدر . اوشبو جهتدن کتابنک اهمیتلى قسمی برنچیسى اولاچقدر .

کتابنک مؤلفی معلوم دکل ایسه ده ۱۲۴۳ نچی هجریده (۱۲۴۵هـ) یازلیدی کتابنک کندیسنک بیان ایدلمشدر .

مؤلف ، کندیسندن مقدم ، ترکی اغت حقنده کوب اثرلر یازلیدیغنی و اوزی ده آنلرغه اقتفا یوزندن اوشبو اثرنی میدانه کتوردیکی سویلر (بوندن ایسه اوشبو وقتلرده ترکی تیلینک اهمیتده اولدیغی آکلاشلور) . کتاب ، ترکی قوملرنک اشک مشهور و متمدنلرندن اولان

چواشلر

II

تیللری و سویلاشولری.

چواشلرنڭ اوزلرینه مخصوص یازولری بولماسه ده، تیللری واردر. سوزلرنڭ کوبسی تاتارچه دن بر آز اوزگارتیلوبکنه آلتان بولسه ده سویلار ایچون بیک آغردر. اوزلری سویلاگان وقتده بیک آشغوب، سوزنی ایکی مرتبه ایتمی وهیچ طوتلقمی سویلیلر. بر برسیل سؤاللری اولغانده بیک اوستا و آز سوز برله گنه آکلاتوب ماتور ایتوبکنه سوریلر. بزنگ تاتارلر کبی بر مرتبه ده قرق تورلی سؤال قویمیلر.

سوز باشلاغانده اول سلاملاب ایسانلا- شلر (*), صوگره حاجتلرن سویلی باشلیلر. حاصل: چواشلر، اصول مکالمه ده استاد وادیپانه- لکری ایله تاتارلردن کوب درجده آلدی دیهرلکدر.

**

چواشده «ك»، «ز»، «ف»، «ع»، «گ» حرفلری یوق. طوغری کیلگانده «ز» حرفی اورینه «س» حرفی، «ك» اورینه «ن» حرفی، «ع» حرفی اورینه «خ» حرفی استعمال قیلالر. تاتارچه غه نه قدر استاد بولسالرده، تاتار سوزلرنده بو حرفلرنی ایسته آلمیلر. مثلا: «بوزاونڭ اوڭ آياخی» دیه سی اورنغه «پساونن اون آياخی» دیلر.

(*) سلاملاشولری - روسچه - بوزك آوايله اولوب

روسدن آلتان عادتلیده باری شولدر.

۳) حزب حر. مسلکلی انکلیزلر ایله مصاحبتکنده طورمقدن عبارتدر. بونی محمد وحید بك ایله محمد نشأت بك اسمنده آدملر تأسیس ایتمشلر. لسان حالی اوله رق بر مخصوص جریده سی یوق و ایارچینلری ده بك آز.

۴) حزب الامه. بونلرنڭ مسلکلی «حزب وطنی» ایله «حزب الاصلاح» آراسنده بر بولدن عبارت اولوب بعض وقت خدیوگه و بعض وقت انکلیزلرگه طرفدارلق قیلورلر. لسان حالی «الجریده» غزته سیدر.

شاعرلر ایچون، آغیر دگل بر خدمت

اڭ مشهور واڭ معتبر ژورناللردن بری اون سطر مقدارنده اولمق شرطی ایله اوشبو ذکر ایدلنه چك جمله لرنی شعر فالوبنه قویوب چیقارولوبینی شاعرلردن اوتنه در:

«اوزنگڭ کیم ایدیکنی بیلوچی فکرنده اولور ایسه ك، فکرنڭ خطادر. زیوا کوز اوز آلماسینی کوره آلماز، اوچ اوزینڭ بیلارگندن طوتا بیلماز. اگرده یانگده مداهنلر وتلمق ایدوچیلرده اولنور ایسه بونلر سنڭ ایله حقیقت آراسینه سد اولورلر، سن ده آلدانمش اولورسن! سنڭ اڭ خالص دوستلرڭ اصولی ایله اوز عیبیلرگدن اوزگه خبرویروچیلر و دیقی دشمن لرنڭده سنی مدح ایدوچیلردر. آدمیلرنڭ عقللوسی شول ذات اولورکه. اوزینڭ عیبیلرینی اوزینده بیلدره چك بوللرنڭ ایشوکلرینی آچوب قویار، احمق آدمده بونڭ عکسی ایله حرکت ایدر. کمال صاحبی شول آدمدرکه اوزینه سویمگان نرسه لرنی کشی گه ده سویمار، کندیسینی اونودوبده باشقه لر ایله مشغول اولماز!»

کوال (فویاش)، اورای (ایدن)، آچی سہم (آبزی کشی) کیلر،

ساناولرندہ تاتارچہدن باشقہ، ہیچ بر سوز فاتوشمی. ساناولری بویله:

پره، ڈیکک، ڈیچچہ، تواتتی، پیللک،

اولتی، سیچچی، صاخر، طوخر، ڈون (اونفہ

قدری). چیرم (۲۰)، ڈیطر (۳۰)، خرخ

(۴۰)، آلی (۵۰)، اوطل (۶۰)، چیتمل

(۷۰)، صاخر ڈوننی (۸۰)، طوخر ڈوننی (۹۰)،

چور (بوز)، پین (مک).

سویلا گاندہ «ر» حرفن بیک فاتیغ قالون

ایتوب، «چ»، «د» حرفلرن ایکسندہ بر

توسلیراک ایتوب ایتلر، ہم حرفلرنی نرسہ

حرفی ایکانونگنہ آکلاتوب یارتی سنغنہ بلگرتوب

بیک قزو ایتوب کیستلر. شونلقدن آنلر

سویلا گاندہ تاتار سوزن آکلاوی بیلہ چیتن.

مثلا: «کوردم» لفظنی ایتکاندہ «ر» نی بیک

قالون، «د» نی بر آزغنہ بلگرتوب ایتدکلرندن،

تاتار سوزی ایکانندہ آکلاب بولمی. آنلر

برلن سویلاشور ایچون لغتن بلوگنہ یتماینچہ

آنلر ایتکاننی آکلارلق ملکہ حاصل ایتو کرک.

دین اسلامغہ متعلق اولغان «فرشته»،

«پیغمبر»، «اینگو»، «مہدی»، «دجال»،

«شیطان» کبی خاص اسملرنی ہر برن

اوزلرندہ یوق حرفلرن آلدشروب، مسلمانچہ

ایتلر. فقط «اللہ» «عبادت» لفظن غنہ مسلمانچہ

ایتمی اللہغہ «طور» «عبادت» گہ «کل» دیار.

چواشلر پسمہ للہ (بسم للہ) نی بیک کوب

ایتلر. لکن آنلر، بزنگچہ، اش باشلاغاندہ

اللہغہ صغنوب، یا کہ مقدس سوز ایتوب دگل

بلکہ تعجب اورنندہ استعمال قیللر. مثلا بر

خارق العادہ نرسہنی کورسہ: «آی پسمہ للہ

تیلسہ قایرم!» دیلر. یعنی «آی بسم اللہ

آنلرندہ اک کوب استعمال ایدلگان حرف «چ»، «س»، «پ» حرفلریدر.

چواشلرنک بایتاق سوزلری تاتار سوز

لرندن گنہ آلتوب اوزگار تیلگاندہ. خر (فز)،

پلت (بلوط)، چبر (یغور)، چولدر (یولدر)،

تاران (تیران طوبا)، اولاندہ (اویلاندہ

- خاتون آلدہ) کیلر.

بعض سوزلری ہیچ اوزگار مکسزین

سویلانمکدہ در. «آلما (بہرہ نگہ) - باغ آلماسی.

مونک ہر ایکسندہ «آلما» دیلر. لکن برسن

باغ آلماسی، برسن بر آلماسی دیلر. ہم چویل،

سہبر میشارلریدہ شولایوق)، کیلدم، آلدہ،

کوردم» کیلر.

چواشلردہ آرا صرہ عثمانلی ترکلرینکدہ

سوزلری ایشوتلگالی؛ مثلا: قولغہ ترکلر «آل»،

چواشلر «آل». ہم ترکلر کچکنہ گہ «پچق» (*)،

چواشلر ہم «پچق» دیلر.

موندن باشقہ عربی، فارسی سوزلردہ

تابلغالی؛ روسچہدن ایسہ ہیچ بر سوز دیہرلک

یوق. مگر بزنگ آرادہ تاتارلاشقان سوزلر

آنلرندہ استعمال ایدلنہ یعنی چواشلاشقان.

«سموار، پادنوس، چاینک، اوستال، سہخت

(ساعت)» کیلر.

آرادہ ہیچ بر تیلگہ اوخشاماغان،

اوزلرینہ مخصوص لفظلردہ کوب. تورلی تیلگہ

آشناذاتلر بلکہ بعض بر یات تیللرگہ اوخشاتور

و بیلورار احتمالی اولدیغندن بو اورندہ بعض

سوزلرین یازام:

«خبل (بوش - اجوف) پورت، (اوی)،

چارق (شالقان)، چاونچ (نوگارک - ایلانچک

- کروگ)، کواکال (اوردک)، کالچہ (اوجم)،

طیر (ایگون)، نومای (کوب)، ساخال (آز)،

(*) بچوق، بچق ترکلردہ یاروم معناسندہ در. «شورا».

شاگرد تربیه ایلر ایچون . بونگ مقداری بیان ایدلمگان ایسه ده هر برینه ۱۵۰ سومدن ۳۰۰ سوم تخمین ایدرگه تیوشلی .

(۲) قزان و اورنبورغ ریسهلیننی اشقولا لرینگ هر برنده ۶ شاگرددن ۱۲ شاگرد، جمله سینه ۱۳۰۰ سوم .

(۳) تجارت مکتبنه (فامیرچسکی اوچیلشه ده) ۴ شاگرد . جمله سی ایچون ۸۰۰ سوم .

(۴) غیمنازیه وریالینگ هر برنده ۲ دن ۴ شاگردگه ۱۲۰۰ سوم .

(۵) عالی مکتبلر ده ۴ شاگرد . یوریدیچسکی، ژاستوچنی یا که فیلولو غیچسکی، طبی یا که

یستینستویننی، تیخنولو غیچسکی اینسنیتوتک برر شاگرد اوقورلر . جمله سی ایچون ۱۲۰۰ سوم .

(۶) بیان ایدلمش استپندیه لرگه ۶۰۰۰۰ سومنگ فائده سی ینشماز اولسه شاگردلرنگ

صانلری کیه وتلور . بونده ذکر ایدلمگان مکتبلردن توبان درجه ده اولماز شرطی ایله

مسلمانلر ایچون فائده سی امیدلی کورلگان ایکنچی بر مکتبلر ایله تبدیل ایتمک متولیلر

اختیارنده در . بونده کوسترلمش اورنلردن آچه آرتوب فالسه مسلمانلر آراسینه اوقو و اوقوتو

تاراتر ایچون صرف فیلتور .

(۷) استپندیه لرنی صور اوچی اولماسه یا که شرطلری نابولدیغی سببلی، استپندیه لر

صور اوچیلره ویرلماسه، اوشبو صوما استپندیه خزینه سنده قالور، کله چک ییللر ایچون آنی

قضا ایتمک لازم اولماز .

II

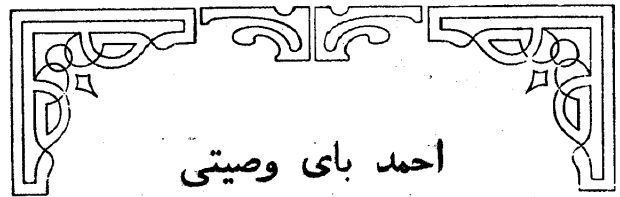
استپندیه ویرلمک ترتیبلری

(۸) استپندیه ویرله چک شاگردلرنگ مسلمان وگوزل خلقلی اولمقلری، اوزلری وعائله لرینگ،

عقلمن شاشدم» دیمکدر . آنی عادی تعجبلر ده ده استعمال قیللر . مثلاً: آناسی بازاردن سوکغه فالوب قایتسه «آی پسه لله! آتاو پاساردن تین کیله ت» دیلر . معناسی «آی بسم الله اتکام بازاردن یا کئا قایتا؟» دیمکدر .

کیله چکده مقال و تابوشماقلری حقنه یازارم .

«ظریف البشیری»

احمد بای وصیتی

مرحوم احمد بای حسینوف کندینگ وصیت

نامه سنده ۶۰ بیگ سوم آچه ننگ فائده سینی استپندیه لر، کتابلر یاز وچیلرغه مکافات و حج گه

یبارر ایچون دیه تعیین ایلمشدر . وقف ماللرینه نظارت ایده چک متولیلر وصیت نامه ننگ

اوشبو قسمنی اجرا ایتمک حقنده بر لایحه نوزومشدر و «اگرده اجرا ایتمک بزم وظیفه مز

ایسه اوشبو لایحه موجبچه عمل ایدرگه سزنگ طرفکزدن منع یوقمی؟» دیه اورنبورغ دوخانوی

صوبرانیه سندن صورامشدر . لایحه صورتی بودر: برنجی وصیت نامه ننگ ۱۰ نچی و ایکنچی

وصیت نامه ننگ ۳ نچی ماده سینه کوره ۶۰۰۰۰ سوم وقفنگ فائده سی استپندیه لرگه، حج گه یباررگه

فائده لی اثرلر یاز وچیلره مکافات ایدوب اوشبو ذکر اولنه چق قاعده لر ایله ویریلور:

I

استپندیه لر

وصیت نامه ده کوسترلمش استپندیه لر بونلردر:

(۱) قزانده اوچیتلسکی اشقولا ده ایکی

ہم دہ اخلاقی حقدہ شہادت نامہ آلوب متولیلر ادارہ سینہ بیاروب طور لر .

(۱۳) مقبول عنر اولمی طوروب تیوشلی وقتلرنده نابل و شہادت نامہ بیارمگان یا کہ ۸ نچی مادہدہ کوسترلرش شرطلری بوزولغان شا گردلرنک استپندیہ لرینی متولیلر توقاتلر . بوندن باشقہ صورتلرده و برلورگہ باشلانمش استپندیہ دوام ایلر .

(۱۴) استپندیہ صور اوچیلر کوب اولدیقنہ اوشبو شا گردلرنک حقلری آلنہ (اور : ۱) مدرسہ حسینہدہ اوفوچیلر . (حسینہدہ طوتاشدن بر قش اوفوچیلر حسینہدہ اوفوغان حساب ایدلنور و اخلاقسزلقلری سببندن چیقارلمش شا گردلر بونک ایله فائز لہ (آمازلر) . ۲) حسینہ دن آلمش شہادت نامہ لرنده اورتا حساب رقم لری یخشیراق اولانلر . ۳) بو کون اوفومقده اولدقلری یا کہ اوقوب تمام ایتدیکلری مکتبلردن المش تابللرنک اورتا حسابلری یخشیراق اولانلر . ۴) آتالری وولیلری وقف اشلرنده خدمت ایدوچیلر و خدمت ایتمشلر . ۵) مکتبلرنک یوقاری صنفلرنده اوفوچیلرنک حقلری توبانلرگہ کورہ مقدمدر . مثلا ۷ نچی ایله ۸ نچی صنف غیمنازیہدہ اوفوچیلر ہر جہتدن برابر اولسہلر ۸ نچی صنف شا گردی آلور .

(۱۵) ۸ نچی مادہدہ اولان شرطلر حقدہ اولان ہم دہ مدرسہ حسینہدن باشقہ غیر رسمی مکتبلر ادارہلری طرفندن ویرلمش شہادت نامہ لرنک درستلکی برر محکمہ نک تصدیقی ایله بیلنور . متولیلردن ایکیمی یازو ایله تصدیق ایتسہلر بو ہم مقبول اولور .

اوشبو تدبیرلر تجربہ ایدوب کورر ایچون وصیت نامہنی اساس اعتبار ایدوب وقتلی غنہ اوله چقدر . اوخشامغان یا کہ عمل قیلورغہ

اوقومق مصرفینی ینگل کوتارلرک درجہدہ بای اولماز سزلقلری اوشداف باشقہ بر استپندیہ ایله فائز انماز سزلقلری شرطلر .

(۹) استپندیہ صورالاجق کاغدلر متولیلر ادارہ سینہ یا کہ رئیس اسمینہ ویرلور . ۲۱۰ یاشی تمام اولمغان شا گردلر ایچون ولیلری صورامقی شرطلر .

(۱۰) استپندیہ صورالوب ویرلہچک کاغدلر ایله برلکدہ اوشبو حجت نامہ (دافومینت) لر اولورغہ کرک : ۱) « اوقوب تمام ایتدیکم صوگ اگردہ متولیلر لازم کورسہلر آنلرنک تصرفلری آستندہ عادتہ اولهچق وظیفہ برابرینہ دورت بیلدن آز اولماز شرطی ایله علمہ مناسب وقف خدمتی قیلورم » دیہ یازلمش وعدہ کاغدی . ۲) اوچیتلسکی اشقولا ایله تجارت مکتبلری ایچون حسینہ نک رشدی صنفنی تمام ایتدیکی حقدہ شہادت نامہ . ۳) غیمنازیہ ایله ریالنی ایچون حسینہ نک ابتدائی صنف درس لرنندن امتحان طوتدیغی حقدہ شہادت نامہ . ۴) ریمسلیننی ایله عالی مکتبلر ایچون نہ یردہ اولسہدہ ترتیبلی بر دینی ابتدائی مکتب درس لرنی تمام ایتدیکلری حقدہ شہادت نامہ . ۵) خصوص عالی مکتبلر ایچون اورتا مکتب فلرنی تمام ایتدیکلرن شہادت نامہ ہم آتیسنت .

(۱۱) استپندیہ آچہلری شا گردلر اوقوب طور مقده اولان مکتبلرنک ادارہلرینہ ہر یارتی بیلدہ طوغری بیارلوب طورلور . تیوشلی اورنینه تابشرمق شرطی ایله متولیلردن بررسی آلمش آچہ ، اورنینه تابشلمش صانالور .

(۱۲) استپندیہ ایله فائز لہ نچی شا گردلر ہر یارتی بیلدہ بر مرتبہ ، اوزلرنک اوقولری حقدہ نظامہ موافق ایدوب تابللرندن نسخہ

(۱۹) حج گه واروچی شاگرد، بوندن مقدم بدل ایله واراماش، حقیقی عسکرلک خدمتندن قورتولمیش کیمسه اولورغه و متولیلر تعیین ایتمش اورنده ایکی ییلدن آز اولماز شرطی ایله علوم عربیه تحصیل ایدوی شرطدر.

(۲۰) حج گه واروچی شاگردگه، پاسپورتنی قولینه طوتوب کلدیکی صوڭ متولیلر پراؤلینه سی طرفندن ۱۰۰۰ سومدن ۴۰۰ صومی ویرلور. اورنلاشوب اوقورغه باشلادیقی صوڭ یعنی اولگی ییلنده ۳۰۰ صوم وایکنچی ییلده ۳۰۰ صوم یبارلور.

IV

کتاب یازوچیلرغه مکافات

مدرسه لرده اوقولورغه موافق دینی و فنی درس کتابلری هم ده ایسرکک و باشقه بوزوقلقلردن منع ایدرگه سبب اولوردای اثرلر نشر ایدر ایچون هر ییل ۵۰۰ صوم ویرلور.

(۲۱) کتابلرغه مکافات ویررگه یاراب یارامادیقی، یارادیقی تقدیرده ویرلهچک مکافات نه مقدارده اولهچقی حقدک هیئت معلمین طرفندن صورالوب، ممکن قدر آنلرنک فکرلری معتبر طونلور.

(۲۲) کتاب ورساللر، یالکنز مؤلفاری و مترجماری صورمقلربنه کوره گنه تفتیش ایدلنور. شونک ایچون کتاب یازوچیلرنک مفصل آدرسلی اولمی شرطدر.

ممکن دگل ماده لر وارافی، علوم اولسه وصیت نامه گه موافق اولمی شرطی ایله متولیلر طرفندن اوزگرتلنور.

III

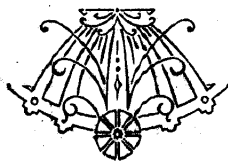
حج گه یبارمک

هر ییل ایکی شاگرد حج گه یبارلور و هر شاگرد ایچون ۱۰۰۰ سومدن ۲۰۰۰ صوم ویرلور.

(۱۶) حج گه یبارلهچک شاگردلر حسینیه مدرسه سنده اوقوچی یا که اوقومش، علم و احلاق هم دیندارلق طوغروسنده اڭ یخشیلرندن اولمقلری شرطدر.

(۱۷) حسینیه مدرسه سی شاگردلرینک یوقاری صنفلی توبان صنفاره کوره آله حساب ایدلنور. صوراوچی شاگردلر هر جهندن بر درجه ده اولسه لر هیئت معلمین طرفندن ترجیح ایدلمشلی یبارلور.

(۱۸) حسینیه مدرسه سی شاگردلرندن صوراوچی اولماسه، یا که بر مقبول سبب گه کوره متولیلر طرفندن سؤاللی رد اولنسه اول وقت حج گه وارمی حقی باشقه مدرسه شاگردلرینه کوچار، فقط عاملرینک درجه سی معلوم اولسون ایچون مدرسه حسینیه حضورنک امتحان ایدلمکلی و اخلاقلرینک گوزل ایدیکی حقدنه اوزی اوقومش مدرسه اداره سندن شهادت نامه سی اولمی شرطدر.

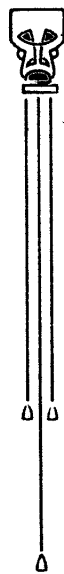

قزاقچە شعر

ياز

ساوردە كوتارىلەر رحمت طوى
 كورينەر كوك جوزونده قاز بين قوى
 اوجماخديك بر شعلەسى چيرگە توسوب
 اوستورر چيردن چوپتى نوردېك بووى
 جاقندار خدائيم نيك كوكتين كونو
 نيك بولار جارلق پنين كون مين تونو
 اسپانندان رحيم منين كون توسكانده
 قوانب فبرلايدى انس وجنى
 اويقودان كوزن آشقان بالالارشا
 جايقالب شفا كيلر چيرديك گلى .
 ساوردېك بولوطى شغار مونارلانب
 جاكبرلى كوندير توسار طوماندا نب
 آدمى زاد نور هواسن سوداى جوتار
 چول طارنقان حيواناتچا قمارلانب .
 جوگرير كيك قولان طاومين فرغا
 قوانب اخلاص منين كيلگين جيلغا
 آلستان صاغمدانغان مونارلارى
 شاقرب كولوب طورار كيل ديب موندا
 كول بوزولوب كون شغب قوينن آشسا
 قاققلاپ قونار اوغان قاز بين طورنا .
 ساوردە آلوان آلوان جاوار نوسير
 نوسيردك قوتى مين چير چوب اوسير
 جان جاندق راحت طاووب طورماق اچون
 قبلەدان خوش ايسلى جيلدير ايسير
 ساوردېك هر بر كونو ديردكه درمان

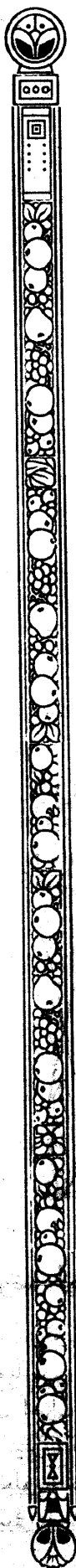

خدايم درمان بول ديب ايتار فرمان
 بر مالي شاروانيك ايكيو بولوب
 قسناودان ايل كوشه دي آلوان آلوان
 كولوسوب قوشاقتاسب آزبل ايتار
 آيالدار كوش جونالنب كين فالغان
 آدمي زاد سايران ايتار كوگلي جاي
 سيكريب سالادي اويون قولون مين فاي
 قوي ماكراب صير موكراب ساد بولادي
 طاسيدي كور كوره سب اوزن مين صاي
 آياغن آچاك باصيب توبه شغار -
 جاراتقان مونچا طاكسق جبار خدای!
 جلو طامب قارا صوغا قايماق طورار
 شق توسوب نورلي گلدر جانباپ طورار
 كون شغب اويقولي اويو جاتقانگدا
 بوز طورغاي هر نورلي قوس سايراب طورار.

ياز

(بزنك تلفظمزا ايلندريلگان)

ثورده كونريلر رحمت طووي
 كورينر كولك يوزونده قاز بلن (قووي)
 او جماخنك بر شعلهي بيركه نوشوب
 اوستورر يردن (چوبني) نورنك بووي
 ياقنلار خدايم نك كوكدن كوني
 نيك بولار يارلق بلن كون بلن توني
 آسماندىن رحيم بلن كون نوشكانده
 قوانب (قبرليدر) انس وجنى
 يوقودان كوزن آچقان بالالار چا
 چايقالب چغا كيلر يرنك گلي.
 ثورنك بولوطى چغار (مونارلانب)
 يامغرلى كونلر نوشار طومانلانب
 آدمي زاد نور هواسن سوداي يوطار
 (چول طارتقان) چيوانتچه فمارلانب.
 يوگرر كييك قولان طاي بلن قرغا

قوانب اخلاص بلن کیلگان ییلغا
 (آلسدان) (صاغملانغان) مونارلاری
 چاقرب کولوب طورار کیلن دیب موندنا
 کول آچیلب کون چقب قوینن آچسا
 قانقلداب قونار آکا قاز بلن طورنا
 ثورده الوان الوان یاوار (نوسیر)
 نوسیرنک قوتی بلن یر چوب اوسر
 جان جاننک راحت طابب طورماق اچون
 قبله دان خوش ایسلی جیللر ایسر
 ثورنک هر بر کونی دردکه درمان
 خدایم درمان بول دیب ایتر فرمان
 بر مالی (چاروا) ننگ ایکاو بولوب
 قشلاودان ایل کوچه در الوان الوان
 کولوشوب قوچاقلاشب (هزل) ایتر
 (عیالار) کوچ یونالتب (کیین) فالغان
 آدمیزاد سیران ایتر کوکلی جای
 سیکرب صالا اوین قولون بلن نای
 قوی ماکراب صییر موکراب شاد بولادر
 طاشیدر کور کوره شب (اوزن) بان (صای)
 آیاغن (آچاک) باصب تویه چغاز -
 یاراتقان مونچا طانسق جبار خدای!
 (جلو طامب) (قارا صوغا قایماق طورار)
 چق توشوب تورلی گللر (جایناب) طورار
 کون چقب یوقولی اویاو یاتقانگدا
 (بوز طورغای) هر تورلی قوش صایراب طورار.

معترضه اچنه آلتغان سوزلرنک معنالی:

(قو) - آققو، آققوش، قوهو. (چوب) - اولان، نبات. (قبرلاماق) - قوزغالماق، حرکت قیلماق (مونار) -
 طومان، ره شه، (چول طارتماق) - صوساماق. (آسی) - یراق. (صاغم) - سراب. (نوسیر) - نیسان یامغری (چاروا) -
 مال آصراب ارسزک بلن ترکک قیلغان کشی. (عیالار) - قانتلار. (هزل) - اویناتب سویلگان سوز، لطیفه، شوتقا.
 (کیین) فالماق - آرتدا، کیریده فالماق (اوزن) - نور، جیلغا، آغم صو. (صای) اوزهک. (جان) - آدم، کشی.
 (جلو طامماق) - هوانگ خوش، جیلی هم طمق بولووی. (قارا صوغا قایماق طورماق) - هوا جیلسز، طب طن بولو
 سبیلی طورغان مولارنک اوستو پرده لنمک. (جایناماق) - جیلدماق. (بوز طورغای) - صابان طورغای.

زینبیم

قزلر تربیه سی

کوبایدی، تکلفات آرتدی، معیشت محاربه لری کوجلانندی و هر کیم «نفسی، نفسی!» دیورگه مجبور بر حالگه کردی. دگل خاتونلر، قزلر حتی که صبی بالالر و نارسیده لره قدر خدمت ایدرگه و بر تورلی معیشت یولی اوگرنگه مجبور اولمقده لردر.

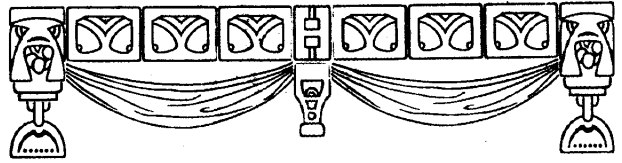
اوشبو سبیدن اهل اسلام ایچون ایر بالالر ایله برلک قز بالالرینده دینی و دنیوی علملر اوگرتمک، اوز حاللرینه مناسب هنرلر ایله آشنا ایلمک لازمدر. یوقسه مسلمانلرنک خاتونلری کینوب یاصانودن، آشلرغه یوروب غیبت سویلامکدن باشقه هنرنی بیلمازلر ایسه معیشت محاربه سی وقتنده اسلام ملتی اش باشندن مغلوب اوله چق و منگولک باش کوتارماز صورت ایله منقرض اوله چقدر. اگرده «بز مسلمانلرنک ایرلری باشقه لرنک ایرلری ایله خاتونلرینه برابر صورتک اش اشلرگه مقتدرلر، باشقه لره کوره هنرلیر و بوندن باشقه مسلمان خاتونلری یاش بالالر ایله برلکده ایرلرندن آیرلوب یتیم قالمازلر، بلکه ایرلری ایله تیگز طوروب، دنیا فلاکتلرینی اصلا کورمازلر» دیمک کبی اعتقادده اولماز ایسه ک مطلقا قزلرنی اوقوتورغه، دنیا معیشتلرینک یوللرینی آنلرغه ده بیلدررگه لازم ایدیکنک شبهه قالماز. فرنکلرده اولان فحش، سفاهت و اخلاقسز لفلرنک پک کوب سبیلری اولدیغی حالده اسلاملرده اولان فحش و بوزوق اخلاقنک سببی یالکز برگنه اولوب بوده قزلرنی اسلام روحینه موافق و کیله چک معیشتلرینه مناسب صورتده اوقوته غانلق و تربیه ویرمگانلکدر. قزلرنک، خاتونلرنک اخلاقسزلقلری ایرلرگه و بالالرینه سرایت ایدر، بر فورچا کفی حیوان سبیدن بتون کتو فورچانغی اولدیغی فیئلندن

فامیلیه لرنک ایکیشار کوزلری اولوب بو کوزلرنک بری ایرلر و ایکنچیلری خاتونلردر. اگرده هر ایکیسی گوزل تربیه آلمش اولسه لری ایکی کوزی ده سلامت اولان آدم روشنده اولوب، ایکیسندن بریسی هیچ تربیه کورمامش یا که بوزوق تربیه آلمش اولسه ایکی کوزندن بری ضعیف و خسته اولان آدم گه اوخشار. قزلرغه گوزل تربیه ویرلماز، شجاعت ادبیه گه عادت ایتدرلماز ایسه فامیلیه ایچنده ضعیف بر اعضا اوله رق عمر سورر. ایری و یا که تربیه ایدوچیسسی وفات اولدیغنده بتون بتونه حرکتسز و هیچ نرسه گه اقتدارسز اوله رق ضعیف و عاجز بر مخلوق حکمنده قالور. اما گوزل تربیه آلمش و شجاعت ادبیه دن خبردار اولمش خاتون و قز، فامیلیه باشلغی اولان ایرلر وفات اولدیغی ایله جسارتنی غائب ایتماز، بلکه معیشت چاره لرینی کوررگه کرشور، بالالرینی اوقوتور و اخلاق اوگرنور، آنلره معیشت یوللرینی کوسترر، هر حالده یول اورتاسنده حیران و عاجز اوله رق قالماز.

بوندن بیگ ییل، بیشیوز ییل مقدم، خاتونلر ایچون علم و هنر اوگرتمک ضرور اولماز، اوی پوچماقلرنده صاغز چایناپ طور- دقلرنده ده بر تورلی ضرر کلماز ایدی. لکن شمعی زمانلر اوزگردی، خلقلر افراط درجه ده

مضموننده عبارت اولسه ده، «لهو» كامه سينگ اوين تاوشارينه دلالتى يوقدر. بعض اوين تاوشلرى «لهو» اولمازغه وبعض «لهو» لر اوين تاوشى اولمازغه ممكن. قرآن شريف بتون حيات دنيويه نى «لهو» ديه تعبير ايتديكندن امام محمد سوز ينيگ خاص بر معناسى اولسه كرك. بو سوزلر مز فتوى شرعى دگل بلكه عادتى آدمنگ خصوصى بر فكريدر. سز اكرده بو حقه تفصيلات آرزو ايتسه كز اسلام اماملرى طرفندن تاليف ايدلن اثرلرگه مراجعت ايدنه بينورسز. «احيا» (ج ۳ ص ۱۹۴)، «نيل الاوطار» (ج ۷ ص ۳۱۰-۳۲۱) ده اولان بحثلر انشاالله قناعتلندرر.

بر خاتون تربيه سزلكى سببندن بتون عائله تربيه سزلك حاصل ايلر. اكر قز لرغه گوزل تربيه ويرلسه، دنياده طور دقلى وقت اوزلرى مهتاج اولاقلىرى هنر و صنعتلر ايله آشنا ايدلسه بتون عائله ايچنده جهالت و يالقاولقدن اثر اولسون قالماز، بوزوق اخلاقنگ حتى اشارتى اولماز.

مراسله و محابره

«دينس» قريه سندن (سامارغو بيرناسى):
بزم كتبخامزده بابالرمزدن قالمش «تلخيص الاثار فى اقاليم الديار» اسمنده بر كتابنگ جزئلى وار. بونده ايسه «بلاد يورا» و «اهل يورا» ديه بحثلر ايتهدر. بو «يورا» خلقى قاننى خلقلر و شهرلرى ده نه يرلرده ايدى؟
«امام احسن بن شاه احمد»

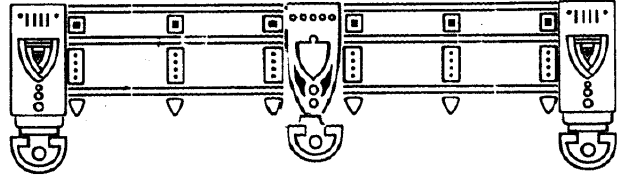
«شورا»: كشف الظنون، باكو
اهاليسندن اولان عبدالرشيد بن صالح بن نورى اسمنده ذاتنگ اقاليم سبعة حقنك «تلخيص الاثار فى عجائب الافطار» اسمنده مختصر رساله سى وارلغندن خبر ويرر. بز ايسه بويله كتابنى هنوز كورماديكمزدن وكتبخانه مزده اولان معجم كتابلرنده «يورا» كامه سىنى تابماديغمزدن سؤالكزه جواب ويررگه اقتدارمز يوقدر. «يوغر» كى باشقه برر لفظدن محرف اوله چعى خاطره كلور. بر وقتلرده «يوغر» ديه بو كوئنگى سامار، اوفو و اورنبورغ ولايتلرينه ايتور اولمشار.

«لوژا» قريه سندن (قران غو بيرناسى):
فقه كتابلرمز اوين تاوشلرندن منع ايتديكلرى حالده بعض بر كيمسه لر اصحاب كرام عصرنده چالغيلر استعمال اولدريغنى روايت ايدرلر. اوشبو مسئله حقنده «شورا» ده معلومات ويرلسه گوزل اولور ايدى.

امام صنعت الله عليه
«شورا»: - حيوانات بوغازندن يا كه جمادات واسطه سيله سمع حاسه سىنى لذتلندره چك روشده تاوش چيقارمقدن اوشنداق بويله تاوشلرنى دكلامقدن ذاتلرى اعتبارنچه حرام و مكروه اوله قلىرى حقنده بر شى اوقودىغمز و كورديكمز خاطر مزده يوق. اصل ذاتنده ممنوع دگل شيلرننگ حكملرى اورنلر، زمانلر و شخصلر همده نتيجه لرگه كوره اولور. مباح اولان بر شى عارض سببلر ايله مستحب و سنت، مكروه و حرام اولمقى ممكندر. بونى ايسه هر كيم ايلكندن بيلورنه وشوگا كوره ده اش كه مباشرت قيلورغه ويا كه منظورغه نيوشلى. امام محمدنگ كتابلرنده وآنندن آلوب هدايه ده «ويكره كل لهو»

اسمزه هديه ايدرك ارسال ايتديكى ايچون
محترم برادرى. آ. جنابلرينه آشكار صورتك
بيان تشكر ايتمكده مز.

«خانملره هديه»

«صباح» كتبخانه سى طرفنده نشر ايدلمش
بو رساله نك مندرجه سى اسلام خاتونلرينك
حقلرينى، بعض بر ادبى و تاريخى حاللرينى
بياندن عبارتدر. مؤلفى معلوم دگل، فقط
ايچنده پك اهميتلى و شايان استفاده بحثلر
اولديغندن بيوك برر آدم اثرندن ترجمه اولند.
يغى خاطره كلور. حقى ۲۰ تيندر.

نوعه

تركيه ده بو كون گه قدر خلع
ايدلمش سلطانلر:

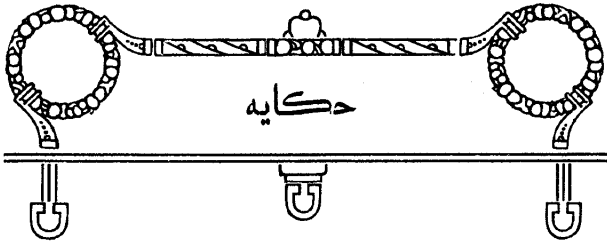
- (۱) مصطفى برنجى. ساده لك سببلى خلع
اولدى.
- (۲) عثمان ايكنچى. حج گه واررغه نيت
ايتديكنده عسكر مانع اولدى. شيخ الاسلامدن
حج ساقط ايدىكى ايله فتوى آلديلر. سلطان
ايسه هميشه عزمنده ثابت اولدى و اوشبو سببدين
كنديسنى عزل ايتديلر.
- (۳) مصطفى برنجى. ايكنچى مرتبه.
- (۴) ابراهيم. احمقلىق سببى ايله.
- (۵) محمد دورنچى. مملكتنى فارامادىغى
ايچون.
- (۶) مصطفى ايكنچى. پيتر و بيلكى هم

نقريش

«اوج طرز سياست»

برى، كون اوزون طوتاشدن سويله ب
و نه قدر كيمسه لرنك قولاقلرينى كندى طرفينه
چويروب طورر، فقط سوزلرى ميزانه تارنلور
ياكه سوزگچدن سوزيلر اولسه بر آقچهلوق
خاصيتنى يوق ايدىكى كورلور. بالعكس ايكنچى
برى غايت آز سويلر لكن هر بر سوزى
معنالى و فائده لى اولور. يازوچيلرده بويله در.
برينك اوج بيش سطرى جان آزيغى اولديغى
حالده ايكنچى برينك بيتلر، جلدلر طولوسى
يازولرى وقت اولدرمكدن باشقه يه ياراماز.
صرف بر سوز ييغونديغندن عبارت قالوب
بونك ايچون صرف ايدلمش وقتلر، كلغلر،
حرف ييغوچيلرنك زحمتلرى و باشقه مطبعه
مصرفلرى كوكله كتورلد يكنده بو عزيز شيلرنك
صرف بوش يرلره اسراف ايدلدىكى تجسم ايلر.
اسمنى ذكر ايتديكمز «اوج طرز سياست»
اسمنده اولان رساله يالكز ۸۰ بيتلك بر شيدر،
فقط فائده سى ۸۰ جلدگه مقابل اولسه كرك.
ياخود ۸۰ جلدگه درج ايدلنه چك معلومات ۸۰
بيت كه صغدرلوب كوسترلمشدر.

هر نه قدر موضوعى تركيا حكومتنه عائد
ايسه ده بز روسيه اسلاملرينه اولان مناسبتى
استانبول تركلرينه اولان مناسبتندن آز
دگلدر. شايد بعض بر بحثلرى «شورا» ده
هم يازلسه كرك.

اوقوچی قز (*)

۵

آنام دگژده طولقون بولوب پاراخودسلکنودن قورقا ایدی. شونک ایچون بزسیواستوپولدن یالطهغه قوریدن آربا ایله کیتدک. دورت آتلی بر لاندو یاللاقدق. آتلرنک طویاقلری ایزوئیست طاشلرینک طوزانلریله کوملگان یولغه صالماق غنه توشه لر، کوچرنک اوطورغچی آستنه طاققان چیلک آزغنه شالطری، آربانک صغلمه لری اوزلرینه مخصوص بر طاوش ایله شغردیلر، بزده یوقومسراب، بعضا کوزلر یومیلوب، یومیلوب کیته ایدی.

«بایدار» طاون اوتکاج یوره ک تیبووی شه بهیه توشدی. مونه بر آزدن یالطه نک اوتلریه کورینه باشلادی.

یالطهغه باروب یتکچده بز درحال میشا برلن ژاسه نی طابقدق. کیچگی آش ایچون نیچک ایدوب وقایدن آچه طابو حقنده کیگکاشوب اوزلرینک نومرارنده اوطوره لر ایدی. آنام بیک سویندی. میشانی بیک اوزاق اوبدی. واسه برلنده اوبشوب کورشیدیلر. آلارنی وعظله غه دیب اولدن حاضرل کیلگان بیک اوزون نصیحتلری بیک قصه واهمیتسز بولوب قالدیلر. میشا ایله واسه ایکسیده قویاشقه یانوب قارالغانلر هم یخشوق یابقانلر، لکن کوکللری بیک شاد ایدی. برسینک سوزن برسی کیسوب اوزلرینک باشلرندن اوتکان واقع لرنی سویلارگه

(*) ۱۰ عددن مابعد.

یکترینه ایله صوغشدیغنده معلوب اولدیغی سبب ایله عزل ایدلدی.

(۷) سلیم اوچونچی. قرآن غه مخالفت قیلدیغی سبب کوسترلوب شیخ الاسلام فتواسی ایله عزل ایدلدی

(۸) مصطفی دورتنچی. سلطان سلیم نی اولدردیکی ایچون عزل ایتدیلر.

(۹) عبدالعزیز. عقلی ضعیفلندیکی بهانه کوسترلوب شیخ الاسلام فتواسی ایله عزل اولندی.

(۱۰) مراد بشنچی. بعینه عبدالعزیز حقنده اولان سبب ایله عزل ایدلدی.

(۱۱) عبدالحمید ایکنچی.

محیط دیکنزی آرقلی اوچو

بحر محیط اطلاسی طوغرنک، دیکنز اوستندن ۴ چاقرم یوغاری ده هوا آمریقان آوروپاغه تابا آغا یعنی ییل ايسه در. آمریکا علماسندن «فلایتون» شوشی ییل ایله فائده لانب آمریقان آوروپاغه هوا شاری ایله کیلورگه حاضرلانه. بو آره بش بیگ چاقرملر بولوب فلایتون بو سفرن ۳-۴ کونده تمام ایتارگه اشانادر. آنک شاری ۲۰۰ بیگ مکعب فوت زورلغنده در.

تری کموش کولی

آمریقاده میکسیقا مملکتی نک واره قروس قلعه سی یاننده غی طاو آره لرنده زور بر تری کموش کولی تابلغان. تیره نلگی ۲۴ آرشین غه یته. ایچنده گی تری کموش بر میلیارد صوم سانالا. بو کول میکسیقا مملکتی باییتاچقدر. بوندن صوگ تری کموش بهاسی بر آز توشه ر دیلر. تری کموشنی چغاررغه بر شرکت یاصلغان.

ایرتن طورغاچ بایناق مدت سویلاشوب
اوطوردق. آنام، مونده برر آی طوررمزده
صوگره بارمز برگه اویگه فایتوب کیتارمز دیدی.
کوندزگی آشنی دگز اوستنه کرتیلوب
صالنگان میدانچقده آشادق. آش حق دورتمز
ایچون طوقز صوم تولادک شیکلی.

— مونه انکای، مونده بیک قیمتی لک دیب
مین سینکا یازغان ایدم، درست بیت، دیدی میشا.
آنمانگ چرای بوزلوبراق، ایبو، شولای
شول، دیدی وکسه سندن یانچقنی آلوب طوقز
صومنی تولاکاچ کولمکرن چارلداتب اورنندن
فوزغالدی. آندن کیتکاج دگز بوینده هم شهر
باغچه سنده بر آز یورودک. مینم کوکلم گل
بولوارغه طابا طارتیل، لکن بونی تلگه آورقه ده
فورقا ایدم.

کیچ که طابا بر ایزووشچک یاللاب «اوجان
صو» غه کیتدک. بو بر فوق العاده گوزل،
لکون شولای بولسه ده کوکلسز ایدی. واسه میگا
محبت عرض ایتارگه تلاب قارادی. مین صالقون
طوردم. شوکا آچو ایتوب اول اوزینک استافاتی
آدی بر گریک قزینه محبت باغلا دیغنی سویلادی.
میشاهم بر آیتسر ایله آنلر اوجاوات غه منوب ایرته
که «فورهبز» که کیتارگه قرار بیرگانلر و شونده
اول گریک قزی ایله کوریشه چکلر ایکان.

بز قایتورغه چققانده کیچ بولوب فارانغو
توشه باشلانغان ایدی. کیلگان وقتده آتلر
طاوغه فارشو نیچک چابوب مندیلر ایسه قایتقانده
طاواستنه طاباهم شولای چابوب بارالر ویولنک
ایکی باغنه غی آغاچ یافراقلری فایتونک قناتلرینه
بهریلرک شاولاشوب فالالر ایدی. بو گون
مین آریمادم، لکن روحمه بر بوشلق بار،
کوکلم کیتک ونیده بولسه بر نرسه کوته ایدم.
شهرگه فایتوب غاستینسه آلدینه طوقتادق.

باشلادیلر. یارطی تونلر اوتوب کیتدی. مین
واسه ایله بالقون غه چقدم. طاولر اوچلایوب
کیلگان بولوطارغه اوخشیلر، یلدزلر بیک ایری
کورینه لر، دگز، اورمان شیکلی شاولی ایدی.
واسه:

— اماده گوزل صوگ مونده، ایس کیتکچ
هیبت بیت! دگز کورینشی کبی شاعرانه بر
منظره هیچ یوقدر. نینداین خوش ایس ویغشی
هوا! دیدی.

مین بوکا فارشو بر جوابده بیرمادم. مین
طاولرغه قاراغان و: «قایدی ایکان اول؟! کیم
بیلور، احتمالکه بیک یقیندر... دیه ایسابکه
طالغان ایدم.

واسه آفرونغنه یانمه راق کیلیدیه قولن
صوزوب بیلمدن قوچاقلامچی بولدی. مین
بورولدمه نومرغه کروب کیتدم. آنام چای
اچوب بتروب طور او میشا آری بیرلی یوروب
هیچ طوقتاوسز سویلی ایدی.

مینم کوکلم طاغن: «قایدی ایکان اول...؟!»
دییه ایسابلرگه باشلادی. گویا شونی سیرگان
شیکلی میشابر سیقوند اچنک مینم بوزیمه قارادیه:
— بز سینک گیمناز یا معلمک راوینسکی نی
کوردک، اول هر کون شونده بولوارده اوطوره.
اوزی بیک یابقان، دیدی.

آنم میندن:
— اول سزگه نیندی درس اوقوتا ایدی؟ دیه
صورادی.

— ادبیات درسی، دیه جواب بیردم.
بوندن صوگ، آنام آوزن اچوب ایسنه دیده:
«ها، یوقلارغه وقت بولدی آخرسی، ایر بالالر
باریکز سز اوز نومرگه زغنه چغکز، بز چیشنه بزده
یاتامز ایندی، ناتاشا، زوانوق بیر، صاوارنی
آسونلر» دیدی.

کورسون ایچون یوری آفرونغهه چیشنه لر .
مین بو حالی یاراتمادم . تیزگنه کیوندم .
ساچلرمنی ایکیدن اوریب باش تیره مه اورادم ده
آشغا آشغا ینه دن بولوارغه کیتدم . مین حاضر
اوز اوزیمی کرک جسمانی و کرک روحانی جهتن
فوق العاده صاف وتمیز کبی حس ایتدم .

بولوارغه کرگاچ ایکنچی اسقامیقه ده
راؤینسکی اوطوره ایدی . اوستنده جایلک
پالتو . باشنده صالام اشلاپه . آنی کورو بلن
بر سیقوند قدر طوقنالدیم . سوگره طوب طوغری
آنک یاننه کیتدم . یاننه یتکاچ باشیمی اییوب ،
گویا باشقه بر کشی طاوشی ایله :

— ایسانموسز ، نیقولای ایوانوویچ ؟ دیدم .
راؤینسکی باشن کوتاردی و کوزلرن جملداتب
تعجب ایله باقهرق :

— آخ ، سزمنی ! .. ایسانموسز ! دیدی
ودرحال اورنندن قوزغالدی ، کوریشو ایچون
میگا قولن صوزدی . مین ده شمیچه آغا طابا
بر آدیم آنلادم . ایکمز یناشا کیتدک .
اول میندن :

— سز مونده کوبدن کیلدکزمی ؟ اقر بالرکز
برلنمی ؟ دیه صورادی . مین :
— کیچه گنه کیلدک . آنام هم آغام برلن
دیه جواب بیردیم .

راؤینسکی کولومسره ب دیدی :

— بافکز ، نیندی عجایب بر تصادف .
مین مونده حاضرگنه کیلوب اوطورغان ، امتحا-
نلرنی وخصوصا امتحان وقتنده سزناک بیرگان
جوابکزنی اویلاب طوره ایدم .

— آلالی ایکان ... سز مونده اوزکزگنه-
می ؟ دیدم .

— مع التأسف اوزمگنه . چونکه مونده

آربادن توشکاچ آنام بر آز صقرانب قویدی .
آنک آباغی اورتا باشلاغان ایکان . باشده
جیکل ایدی . بارا طورغاچ کوچایدی . دوقتور
چاقرتدیق . دوقتور ماساژیستقه چاقروب صلاتورغه
واوچ کونگه قدر یوروماسکه فوشدی . میگاده
اوچ کون غاستینسه دن چقماسقه طوغری کیلور
دیه مین قورقدم .

ایرتانگیسی کون میشا برلن واسه ایرتوک
کیتدیله . آنام اوزاق یوقلادی . مین بالقونغه
چقوب یالکزغنه اوطوردیم . یغلیسم کیله ایدی .
ساعت ۱۱ گه چیرک فاللا ماساژیستقه کیلدی .
تترهک بر طاوش برله آنامدن :

— آنی ، مین صو کررگه باریمچی ، آندن
صوگ اوزاق دکز بوینده یورر ایدم ، دیه
صورادم ، بولوارده دیرگه قورقدم . آنام :
— یاری ، بار ... دیه صوزوبقنه جواب

بیردی . باشیمه اشلاپه می کیگانه قوللرم قالتری
ایدی . قویاش اورامنی شول قدر یاقترتقان
ایدیکه ، اختیارسز ، انسانک کوزلری چاغیله
ایدی . آلمده یاشلگه مائل زنگار توسده گی
دکز جایلوب یاتا . اوستی تیب تیگز ، طوب
طوغری بولوارغه باردیم . هیچ کشی یوق . آرلی
بیرلی یورودیم . « کیلور ، البته کیلور » دیه
کوکلمدن ایسابلادم و « صاعلق صو » قوپالنه سینه
کردیم . دکز صووینه کرووم برنچی مرتبه در .

آنک بر قدر راحت بر نرسه ایکانن مین هیچ
بلمی ایدم . آنک شفافی و براق یومشاق طولقونلری
انسانک گاوده سنی قوچاقلاب آلاده آفرونغهه
یوغاری کوتاره ، سوگره کینه آفرونغهه توبان توشوره .
شونده یقین غنه بر یرده ایرلرده صو کره لر
ایدی . آنلرنک کوبسی قویاشقه چقوب اوطوره لر ،
خاتونلرنی قاراب طوره لر . دقت ایتدم که ، بعض
بر یاش خاتونلر اوزلرن شول ایرلر یخشیراق

— شولای، لکن سزدن باشقهلرنی دخیده
 آزرآق آکلارلر ایدی.
 — بوگا زور تأسف اولنور. عفو ایتکز،
 سزنگ اسمگز و آناگزننگ اسمی نیچک ایدی
 ئلی. موند سزگه فامیلیاگز ایله خطاب ایتوب
 سویلاوی اوکغایسزدر.
 — ناتالیا آلکساندر وژنا.
 — خوش، ناتالیا آلکساندر وژنا، موند
 سزنگ ایله اوچراشویمه بیک ممنون اولدم.
 حاضرگه صاو بولوب طور یگز! مینم قانیاق ایله
 سوت اچه طورغان وقتیم یئدی. بو بیک
 فنا بر شیدر. سز قاید توشدیگز و نیچون
 آناگز ایله یورومیسز؟
 — موسقوا غاستینسه سین توشدک. آنام
 آزرآق کیفسزدر. آیاقلری آورتوب طوره.
 — یاری، اول غاستینسه گه قدر یولمز
 برگه بارا ایکان.
 بز طاغن راؤینسکی ایله یناشا کیتدک.
 کوز اوچم بران گنه آننگ یوزینه باقم. قویا.
 شقه بیک یانغان، کوزلری اچکهرک بانقان هم
 بالتریلر ایدی.
 قرفدرغانلق سببلی صفالی قصه راق بولوب،
 شول سببلی چهره سی یاشرهک کورینه، طار راق
 قریلی اشلاپه سی اوزینه بیک کیلوشه، تیگز
 و طازاغنه باصوب بارا، لکن آزغنه آلفه راق
 اییلگان ایدی. بر ایکی مرتبه یوتکروب آلدی.
 گویا طماغینه بر نرسه او طورغان شیکلی ایدی.
 بزنگ غاستینسه آلدینه یتکاج قولن بیروب:
 — خوش صاو بولگز ایندی... لکن
 احتمالکه طاغن اوچراشورمز ئلی. مین یدنچی
 آغوستقه چه موند طوره چقم، دیدی.
 آنام بالقوندن قاراب طوروب بزنی کور-
 گاندر دیه بیک قورقدم. لکن کوکلم شاد

عائله برلن کیلو بیک قیمت که توشه چکدر.
 مینم بر جایی قریمه اونکاروم تیوش دیه
 دوقتورلر خاتونمنی افناع ایتدیله. شول سببلی
 یالگزمغه کیلورگه طوغری کیلیدی.
 مین اختیارسز:
 — نی قدرده راحت موند! دیدم. اول:
 — مونه میگا یمانسی. ظن ایتام که، مونه
 اول قدر راحت بولسون. موند آرتوغراق
 یافتی هم بیگرهک چوبار. موندغی خلق غه
 قاراسهک کوره سن که، هر قایوسی گویا محض
 اوز راحتی ایچونگنه طرشمقده درلر. حتی اوز
 راحتلر حاصل ایتار ایچون اوزلرینه باشقه
 بولغان همه کشینک حیاتن فدا ایتارگه لازم
 بولسه آنلر بوندن طارتنه چق توگلدر.
 موند اوز اوزن سویوچیلک بیک ترقی
 ایتکان. درست، اول هر فایده بار. لکن
 موند شول قدر بیوک احتیاجلر و یش یش
 تکرار ایته طورغان چاغوتقه اولوملری آراسنده بو
 نرسه بیگرک منفور کورینه. آکلادیگزمی؟، دیدی.
 — شبهه می وار، البته آکلادم. کرک موند
 و کرک مکتبه درس بیرگان وقتگزده مین سزنگ
 سوزلرگزی آکلی من غنه توگل، بلکه روحم
 ایله سیزه من، دیدم.
 راؤینسکی باشینی آزغنه بر یافعه یانتایتدی
 وقولنده غی طایاغن بر آز قیملد اتدیده میندن:
 — سز نیچک دیب ایسابلیسز، مکتبه سزنگ
 صنفده او قوچی باشقه فز لده مینم سوزلرمنی
 شولای سزنگ شیکلی آکلیرمی ایکان؟ درسمنک
 نه قدر اهمیتی بولغانن و نه قدر فائده کیترگانن
 بیک بله سم کیله، دیه صورادی.
 — ظن ایته من که، سزنی آکلایچیلر
 صنفده غی قزلرنگ پارسیده توگلدر...
 — شولایمی؟

ايدى. باشمى تو بانرەك ايوب نومرنىڭ باصقچىدىن
يوغارى مندىم . اوزاق يوروم ايچون انام
آچولاندى . بارى اشلاپدىمنى سالوب ساچلر-
منى نوزەتە باشلاغاچ :

– صوكردىمى ؟ ديه صورادى .

– كردم . بزنىڭ يلغە صولرىنە قاراغاندە
دگىز صووينىڭ ھىبەت لىگن ايتوب بترىلك توگل ،
لىكن فوق العادە تأسف كە ، موندە صوغە مخصوص
كېوم كېوب كررگە تېوش ايكان ، ديدم .

كېچ كە قدرگل انام تيرەسندە بوتورولوب
آنڭ كوگلىن طابارغە طرشدم : آكارغە غزەلر
اوقودم ، چاى ياصاب اچردم ، كولمكلرن ودول-
لرن حاضرلب بېردم .

كېچ ساعت ۹ لردە مېشا ايلە واسە
«قورەيز» دن قايتدىلر . ھېچ اوزلكسىز گوزل
گريك قزى استافاتى حقندە سويلارگە باشلا-
دىلر . ايرتاتنگىسى كون طاغن بىرېرگە بارغە
قرار بېرگانلر . آندە مېنى دە آلوب بارماقچى
بولالر . مېن اوزىب جواب بېرمادم . ايرتە بىرلن
مېنى اويغانور ايچون بولمە ايشكىمنى شاقىلد-
تدقلىرى وقت يوقلاغانغە صالحىشوب ياندىم .
بتون تون بويى مېنىم كوز آلدەمە اوزىمەك
سويكول بولغان كىشىنىڭ چەرەسى كوردى . باشقە
كىشىنى كورەسمە كېلمى ايدى . انام بر آز

صوفرانوب ديدى :

– مۇنە سزىكىڭزىدە . صوكرەسىز ، يورىسىز ،
مېن ايسە اورىندە ياتورغە مجبورمىن . مېنىم
ايچون ھېچ بىر يىگىزنىڭ غەمىدە يوق .

بوگا قارشو مېن :

– يوق ، انكايىم ، آلای ديمە . سېن تمام
ترلگانچە گە قدر مېن سېنىڭ يانگدە طورە چقىم .
تىك ايرتەلرنى صوكررگە گنە بارمىن ، ديدم .
اگر بىر كىشى مېندىن : «آناڭنىڭ تىزىرەك
ترىلوب طىشقە چىغورن تىلىسىنى ؟» ديه صور-
سە ، درىستىن ايتورگە كېرەك ، مېن «يوق»
ديب جواب بېرەچك ايدم .

راۋىنىسكى ايلە يىگىدىن سويلاشوب بولماو
احتمالى مېنىم يورەگمە فوق العادە ناچار تاثير
ايتە ومېن بوفكرنى ذھنمە كىترماسكە ، باشمىن
قوارغە طرىشە ايدم . ھەمدە اوز اوزىمە :
«اگر مېنىڭ راۋىنىسكى ايلە كورىشوكېرەك ايسە
مېن يوررگە انام ايلە بىرگە چىققاندى دە بىرەتن
طابوب آنڭ ايلە كورىشورمىن ، اكر كېرەك
توگل ايسە كورىشوايچون بولغان مانىلرنى دفع
ايتارگە بارى بىر كوچم يىتماز» ديه اوز اوزىمە
تسلى بېرە ايدم .

آخىرى بار .

مترجم ف . ك .

محررى: رضا الدين بن فخرالدين . ناشرلىرى: م . شاكر و م . ذاكورامىيىفلر .

«شورا» اورنبورغده اون بيش كوزندە بىر چىققان ادبى ، فنى وسىياسى مجموعه در .

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЯ:

на 2-й страницѣ обложки 30 коп.,
на 3 и 4 стр.—20 к. за строку петита.

Адресъ: г. ОРЕНБУРГЪ,
Редакция журнала „ШУРО“.

آبونه بدلى : سنه لك ۴ ، آلتى آيلىق

۲ روبله ۲۰ كاپك .

«وقت» بىرلن بىرگە آلوقچىلرغە :

سنه لك ۷ ، آلتى آيلىق ۳ روبله ۸۰ كاپك در .

اداره دن :

اوقومش اولورسز . ايكنچيسنى ده شايد برر
 كتاب سودا گرى طبع ايتدرر .
 ۵ احمد تاج الدين افنديگه : درج اولنه چقدر .
 ۵ كوزلوه ده عزيز افندى اوغلنه : ۸ نچى
 عدد « شورا » سزگه بيارلمشدر .
 ۵ ۱۰ نچى عدد « شورا » ده ۳۰۲ نچى بيت
 ۲ نچى باغاناده ۵-۶ نچى يولده اولان : « بونده
 چواشلىر ۱۷ نچى اوكتابردن صوڭ رسما مسلمان
 اولديلىر » جمله سيني : « بونده غى غير رسمى
 مسلمانلر ۱۷ نچى اوكتابردن صوڭ رسما مسلمان
 اولديلىر » ديه اوقورغه تيوشلى .

ابتدائى تعليم لائحهسى

غ . دوماده غى معارف كاميسييه سينڭ
 «مخصوص كيكاش مجلسى» طرفندن مملكت گه
 ابتدائى تعليم كرتمك و ابتدائى مکتبلرنى نظامغه
 قويوق حقنده توزولگان ۱۴۱ ماده دن عبارت
 نظام لايحهسى « شورا » نڭ كيله چك عدد ندىن
 اعتبارا علاوه اولوب باصلنه چق و مشتريلرگه
 هديه ايدلنه چكدر .

سريناى بن ايستاي افنديگه : مکتوبكرده
 پوچته مهرى آچيق توشمامش ، نه يردن يازلديغى
 مکتوبكرده قويلمامش ، شونڭ ايچون آدرسكزنى
 تصحيح ايتمك ممكن اولمادى .
 ۵ ميان عبدالاول افندىگه : معلوم رساله نى
 كوندرر اولسه كز بر مرتبه كوزدن كچرر ايدك .
 ۵ عبدالميان دوستمىگه : « الصبر من
 الرحمن » معلومكز اولسه كرك .
 ۵ طالوت الكيلدبكي افندىگه : فزاقلىر
 انسابى حقنده يازديغكز رساله كز مجموعه گه درج
 اولنميه چق ايسه ده كنديمز استفاده ايدم چكمز ،
 بيارديككز ايچون تشكر اولنور .
 ۵ امام صنعت الله افندىگه : « الموافقات »
 ايله « انوار البروق فى انواء الفروق » بوندن
 ۲۵ ييل مقدم « تونس » ده يالكز برگنه مرتبه
 باصلدقلىرى جهتله مطبوع اولان نسخه لرى بو
 كونده بتمش اولسه كرك . شمدي « الموافقات »
 قزان شهرنده « صباح » طرفندن باصلورغه
 باشلانديغى ۱۰ نچى عدد « شورا » ده يازلمشيدى ،

ايفيدرا

قوزميچ نباتى

قورى سزلاو، آش باتماو، قان آزلقدن فائده بيره

تورغان برشفالى نبات بولغانى ايچون بزنگ روسيه ده هم چيت مملكت لرده ده استعمالده در .
 بور اورمانندن تامرى ، چاچك هم اورلقلىرى ايله برگه جيولمش اياڭ يىخشى صورتى
 قاروبقه ده بولنوب قداغى بش صومدر . ايكنچى صورتى اوچ صوم ، اوچونچى صورتى بر
 صومدر . ۱۸۹۶ نچى يلدن بيرلى ايفيدرانى بيروب تورامز . اياڭ كوب بيرگانمز برنچى صورتدر .

آدريسمز : г. Бузулукъ, Самар. губ., В. Ваганову.

شَرِّقْ كِتَابِي بِحَسْبِ سَائِرِي
صِيَابِي : أَحْمَدُ إِسْحَاقِي
أَوْ شَرِّقْ شَهْرِي
سنة تاسي ١٩٠٦

يا شامًا مفصل «اسامي الكتب»
باصلوب چقدى . بوش ييارلور .
بيش صومغه قدر پوچته مارقهسى قبول اولنور .
هر مقدار زاداتكه ييارلسه زاكازنك
فالغاني نالور ايله ييارلور . پوچته مصارفى
آلويچين . زاداتكه سز نالور ييارلماس .
آدرس : Орскъ, Оренб. губ.,
Ахмеду ИСХАКОВУ.

تفسير الكشاف اجزاء ٤ صوم ٨٠
فتوحات الالهيه (تفسير الجمل) اجزاء ٧ صوم
تفسير الحازن هاشمى «مدارك» ٤ صوم ٥٠
مفاتيح الغيب للرازى ١٣ صوم
المفردات فى غريب القرآن ٢ صوم ٥٠
«فلسفة عبادات»
عالم وفاضل ضياء الدين أفندى الكمالى
حضرتلرينك «فلسفة دينيه» اسمى ايله تأليف
ايتمك اولدقلرى رساله نك ايكنجى قسمى اولان
اوشبو «فلسفة عبادات» باصلوب چقدى .
مندر جاتندن بعضلىرى :
طهارت فلسفهسى - اذان فلسفهسى - نماز نك
عمومى صورتده فلسفه لرى - نماز هيئت لرى -
نماز نك بيش اولوى - جمعه نمازى - خطبه
نينداين تل ايله سويلانور كه كيره ك ؟ - نكاح
خطبهسى - عيد نماز لرى - زكات فلسفهسى -
روزه فلسفهسى - روزه عموم جهندن نظر -
حج نك عمومى فلسفهسى - حجر اسود - قربان -
دين اسلام نه ايچون كعبه نى قبله ايتكان ؛ وسائره ،
عبادات فلسفه لرى نى مفصل بيان ايتكان اوشبو
كتاب هر كمگه توصيه اولنور حقى ٤٠ تين .
پوچته حقى ايله ٢٨ تين .
كيتلى صورتك «شرق» كتابخانه سنك ساتيله .

تفسير الفاتحه محمد عبده ٤٠
تفسير عم ٩٠
تفسير والعصر ٢٥
تفسير القرآن الحكيم ايكى جزء
محمد عبده ٤ صوم
انوار التنزيل واسرار التأويل
بيضاوى ٤ صوم
تنوير المقباس تفسير ابن عباس ١ صوم ٥٠
جامع البيان فى تفسير القرآن
لابن جرير ٢٢ صوم
اوتوز جزء اون جلدده عادى
جلدى ٢٥ صوم
اوتوز جزء اون جلدده اعلا جلدلى ٢٧ صوم
روح البيان دورت جلد اعلا جلدلى ٢٥ صوم
الدر المنثور فى التفسير بالمأثور
الذى جزء ١٤ صوم
در الاسرار ٢ صوم
شيخ زاده على القاضى بيضاوى
٩ جلدده ١٨ صوم
شيخ زاده على القاضى بيضاوى
٣ بيوك جلدده ١٨ صوم
فتح البيان فى مقاصد القرآن
اون جلد ٣٠ صوم

